Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«С В Е Т») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ● ШИНАРА, 22 ноябрь, 1977 шу. ● № 139 (5806). ● Мах 2 кап.

ЛАКХАГIА АЙЕ ЯХЬА БАЙРАКХ

Советски халкъ дахаш а болх беш а ду КПСС XXV съезда исторически решенеш кхочушьеш. Хьанларча парте дIахьош бола ленински некъ биззе хьал а доацаш вай мехка къахьегамхоша шоай кхоллама хьинар тIадерзадьд съездо хьалхайиа оттаяь Iалаьмате йоккха социально-экономически программа кхочушъярa. Парте планаш вахаре чакхйоахача бокъонца лакъа лацар шай керттера декхар лерхI хIара советски саго. Из уйла а социалистически яхьа низ тийнар а хIанз телар а, из яхь деррига халкъа яхь а иь дIаоттаьр. Из къьыта гучадьлар Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна тIайийна хинна доккхагIдола социалистически декхараш кхочашдеча хана. Дика беркате гIулакхаш дIадоладеча массаза а сийна хьалха латташ хьабоагIа коммунисташ.

«Вайх, коммунистех-ленинцех, — аьлар новкъоста Л. И. Брежнева Октябра 60 шу дизара хетаьча торжественни заседане — хIаранейна дезагIа дола совгIат да, советски наха шоашта карагIа мел дувла хIамаш, ерригa коталонаш партеца ювзаш хилар. Из-м кхетадеш а да. Парти халкъах дIакъаста йиш йолаш мичай. Цуи мугIарашка — болхлой класса, колхозни ахархой, интеллигенце дикагIа бола викалаш. Къахьегамхой боарам боацаш тешам баннаб цунах.

Цхьабакъда, новкъостий халкъа тешам болар — доагIар юха дIадекаш тешам болар. Цудухьа парте моллагIа решени, политике, организаторски идейно-кхетаман балха тIа баьккха хIара гIа партеи халкъеи цхьоагIо кхы а дукхагIа чIоагIлургйолаш, партех халкъа бена тешам дIахе а шеко йоацаш хургболаш хила беза».

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша, берригача советски наха санна, Октябра хьалхара социалистически яхь шерра йоаржа а нь толамца кхочашдир шоаш тIехийца хинна социалистически декхараш.

Республика промышленни предприятей коллективаша кинал хьалха кхочашдир продукци маьхала аькхарен цуи лоархIаметIа дола тайпаш арахецарен нтт бетта плани ТIайийцача декхарех планал совгIа 15 млн. сома маьха арахеца езача 20 млн. сомал дукхагIча маьха арахийцар продукци. Цхьа дездара хьалхарча деношка Нохч-ГIалгIайчен нртарча къахьегамхоша Даьхенга рапорт делар ялат, кортолаш, сом, харбаз-пастай культураш йоккхара тIайийна хинна социалистически декхараш толаме кхочашдарах. Из котало яккхарца КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателa новкъоста Л. И. Брежнева дег тIара даькъала дувцаш лийтача моаршало Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой дегаш урвоттадьд кхы тIа а керда толамаш дахара.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна аьржа хинна социалистически яхь хIанз кхы а шерагIа, кхы а низ болашагIа лелае еза. Предприятей, колхозий, совхозий, Iилман-производственни объединеней партийни организацей организаторски идейно-кхетам баларех болх тIаберзабе беза къахьегамe доккхагIа хьоинамаш гойтара, арахецача продукце дикал айара, иттлагIча пятилетка шоллагIча, юбилейни шера планаш, тIайийна социалистически декхараш кхочаш а тIехкхочаш а шерра коллективаш оарцагIъяхара.

«Вай балда керттера лостамаш, дей хьадда дола декхараш белгалдьд парте тIехкьарча съездаш, парте Централыни Комитета Пленумаша, — аьлар новкъоста Л. И. Брежнева Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хетаьча торжественни заседане. Цар решенеш йовзаш я. Цар кадрашнарe, берригача къахьегамхой балхагара дIадех керда, кхы тIа а доккхагIа дола гIулакхаш чакхдаьр. Уж дIадехараш дувзаденна да общество дегIаяра деламо вахара тайптайпарча доакъошта хьалхашка тIа-тIа чоалхаметIа дола декхараш увттадеш хиларца. ХIаьта декхараш чоалхаметIа мел хул вIаша дага доалаш, барт, дисциплина йоаш хилар — лакха организованность а аьнна аьа мегарг мел дар».

Октябра юбилейна хьайчо еча хана вай республика промышленни предприятешка, колхозашка, совхозашка хьаIайний заха юкъе организаторски кхетамен болх бара маьхе йола опыт, социалистически яхьа чулоацам бIаьхегIа хиннаб. Йолаш йоича торонех сихагIа, бизавгIа лайда эца, производства эффективность айе, материалаш, болла кхее торо луш дола дукха, пайдане гIулакхаш дIадолаьдьд. Партийни организацей декхар да карагIдаьннарашка бокъонца хьажар, дикагIа мел дар балха юкъе хьоргдола хьалаш Iалашдар.

Хоаш да республика халкъа боахама цхьадолча доакъошка хIана а кхочамбоацараш долга. Из белгалдир дукха ха йоацаш хиннача КПСС Нохч-ГIалгIай обкома VII пленумо. Боккха лоархIам болаш да уж кхочамбоацараш сихха дIадахар. Пленуме белгалдаь ма-хиллара, массанахьа а пайда эца беза берригача кулгалхоша, ерригача пачхалкхен органаша, хIара гражданина шии декхараши конституцион положенеш нийса, дог цIена эффективно кхоачашъярца йоахкача Iалаьмате йоккхача торонех.

Советски патриоташ баха ма-боагIара мехьабахир вай дезача цIейна. Октябра юбилейна хьалха хиннача КПСС Нохч-ГIалгIай обкомен республика Лакхехьарча Советех торжественни заседане къахьегам тешамеши долча бакъдарашца хьагойтар дIадахача кховаткъа шера мехка кхыча халкъаша, эггара хьалха сийлахь-доккхача эрсий халкъо гIо а деш нохчийн гIалгIайн къамашта карагIдаьнна Iалаьмате доккха хIамаш, цу хан-юкъа хинна боккха политически лоархIам бола хувцамаш.

Парте къахьегамхой тIахьех Октябра гIулакх дахьа ма-доагIара дIахо дахьа, Даьхен низ чIоагIбе, социалистически яхьа байракх кхы а лакхагIа айе.

Республика промышленни предприятешка, колхозашка, совхозашка кхы а хьинерегIа болх барца, социалистически яхь кхы а шерагIа йоаржаярца Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша, берригача мехка къахьегамхоша санна хьагойт баьчха-дикача гIулакха — коммунизм хьалъяра шоай деррига низаш, шоай еррига опыт, шоай еррига говзал дIаяла шоаш кийча хилар.

Октябро дегаш урвоттадаь къахьегама вахта дIахо хьош я!

БОККХА ТОЛАМ

Укх деношка керда къахьегама толам баьккхаб Грозненски бурувтохара балхий управленен коллективо — хинна 14 ди хьалха кхочашъяьй пхьийтта бетта программа. Шу доладелча дениз техад 22500 метр кIоарга бурув.

Ноябрь бутт боалехьа кхы а 100 метр бурув тоха дош делнад хьинар долча коллективо.

Белгалденкха довгIа пхьаьхке е: Нохч - ГIалгIайчен бурув деттараша мехка эггара хьалха карьерзаьй кIоарга а, тIехкIоарга а бурув тохара технологи. ИттлагIча пятилеткa шерашка 6 — 7,5 километр кIоаргал дола 100 сарга мехкдаьтта скважина болх бе йолаялийта езаш ба уж.

Т. ХАШАГУЛЬГОВ.

Дег тIара баркал

Советски Союза Коммунистически парте Централыни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага союзни автономни республикашкара, крайшкарен, областашкарен, автономни округашкара, городашкарен районашкарен, предприятей, гIишлоний, колхозий, совхозий, учреждений коллективашкара, вай мехка дукхача гражданашкара Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизарца дувзаденна даькъала дувцаш, моаршалаш луш, рапорташ тIадолаш каьхаташ кхаьчад. Даькъала дувцаш дахкийтача каьхатий чулоацам хьалбиза ба советски халкъа карагIдаьннача исторически хIамаех доккхал дарна. Цар белгалбоах вай мехка дерригача къамий наролностийн къахьегамхой доIами хьошташи цийна чулоаца СССР керда Конституци Советски Iаьдала юбилей долча шера оттаяь а тIайийца а хилар боккха лоархIам болаш долга. Цар хьахьоах КПСС-и Советски пачхалкхени чурен арахьарен политика массане а хьаллоацилга, КПСС Централыни Комитета, сийлахь-доккха ленински гIулакх тешшаме дIахо хьош вола, машари социальни прогресси баьхан къовсам доаттабеш, гIорваьнна вола воа Л. И. Брежнев керте лаьттача ЦК Политбюрос беш де лерхIачa тIаберзабаь, беркат долаш бола болх биаза къовбалбезга.

Октябра хетаяь яхь деласеа хена советски халкъо даьхача баьхка-дикача къахьегама толамаша хIаькха а хьахьекхар советски наха Коммунистически партенa гонахье ювхбоахалургболаш кхотабента болга. КПСС XXV съезда решенеш кхочашъяра гIехьа къовсам доаттабе чIоагIа доIам болаш уж болга. Октябра сийлахь-йоккхача идеяшта, Ленина идеяшта, коммунизма идеяшта Iалаьмате чIоагIа тешаме уж болга.

КПСС Централыни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето болхлошта, колхозхошта, интеллигенцена, революце, граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкея тIемашка даькъа лаьцараштa, къахьегама ветеранашта, Советски Эскарен Флотен бIухошта, партийни, советски, общественни организацешта сийлахьча юбилея сийна доккхий хIамаш карагIдаларах дIайаьха моаршал зайтарах дег гIара баркал оал къахьегаме, дешаре, тIема гIулакх деча Октябра даьхен иралеи из хоалуш-тоалуш дегIаахарен духьа нр керда толамаш дахар а лов.

Юбилейна зийза даькъала дувцаш, моаршал луш каьхатаи кхаьчад социализма вежарашка долча мехкий, доазол дехьарча мехкий коммунистически болхлойи, къамаи-демократически партей, правительствай, демократически организацей къулгалхошкара, къьаст-къаьстана гражданашкара. Царна тIа боккха мах бу зIададача 60 шера Советски Союза карагIдьннарий, вай мехкаи советски халкъаи дикадар хиача баьхахьа хеташ ловшаш доах.

КПСС Централыни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето доккха баркал оал вайна цхьана Октябрьски революцё юбилей белгалъяьккхача социалистически мехкашкарча берригача новкъосташта, вежарашта. Октябра деношка дIаьккхa а хьагучайлаьр цIаш йолча идеалаша, керда общество хьаяра идеалаша дегаш урвоттадьча, дунен тIа чIоагIа машар хилийтара духьа тIагIертта цхьана къовсам доаттабеча социалистически халкъий сийлахь-боккхача дезала кхотабалар.

Иштта доккха баркал да хьалха колониальни хиннача дунен Советски Союзача доттагIал долча пачхалкхений кулгалхошта, халкъашта, общественни деятелашта — империализмана духьала, къамаш даза кортамукъадахара тIехьа, социальни прогресс баьхан дехал долаш къовсам доаттабеш мел бараашта. Октябра идеяш, Ленина идеяш колониализмах мукъаьнача пачхалхенашен халкъашен хьаллацаро гешад ду социализман къамий-кортамукъаьнги боламен дехалех соцо йоаргIаcашаш хилара. ХIаьта цу союзах доккхагIча даькъе тийша да машарех социальни прогрессех низаш дIахо доахаргдола толамаш.

Оахо дег тIара баркал оал вай новкъосташта — деррига мехкий коммунисташта, машара социализми баьхан доаттабеча къовсаме вай яр санна уйла йолчарна вежарий моаршалаш лахкайтарах, даькъала дувцарах, социализм хьалъеча советски халкъо даьхача толамий боккха мах барах. Дерригача мехкий коммунисташ цхьана хилар — къахьегама наха керда тIемаш ца хилийтара гIулакха толам баккхарга, реакцеи империализмеи духьала доаттабеча къовсаме коталонга дика могаргдола сийлахь-боккха, чIоагIа низ ба.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето чIоагIа баркал оал Советски пачхалкхен юбилейна дувзаденна шоай моаршалаш дахкийтача капиталистически мехкий берригача пачхалкхени, политически, общественни деятелашта. Дерригача мехкий правительствашта халкъашта тешаш хила йиш я Советски Союзо дIахо йоаича хана а дунен халкъашта юкъера хтолкам кIаьдбара тIехьа, герзаница кийчдулга сихдар соцадара тIехьа, герз Iодиллара тIехьа, даьттан тIа чIоагIа, йаьхача хена машар хилийтара тIехьа хьадам тIагIерттан къовсам доаттабергдаларах.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

ТОЛАМЕ ЧАКХДАККХА ЮБИЛЕЙНИ ШУ!

ТЕШАМЕ ЛАРД ЙОЛЛАШ ЛАТТ

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача дениа толамца вакъабахар духьа вай мехка аьржа хиннача социалистически яхье хьинаре дакъа а лаьца. Дика хьоахамаш гойташ чакхдоаккхаш латт СССР керда Конституци тIаэцар бахьан толаш истопе къаьстта белгалдаьнна пхьагIоргдола ер шу «Шалинский» совхоза къахьегамхоша.

Иштта, план 21,7 йолаш — 26 центнер ха бола ялат, план 28 йолаш — 50,2 центнер фуальаькха хьажкIаш, планал совгIа 200 центнер йолаш 400 центнер шекара свеклаш чуенай цар хIара гектара тIара. Цул совгIа социалистически декхаретIа шера 820 тонн доакха дезаш хиннача 1 ноябрь тIакхочаш пачхалкхенга 851 тонн дулх а дехкар. Цу гIулакхаш хIанзале 303 эзар сом пайда баьб боахама, планагIа шера бе лаьрхIа хиннача 106,3 эзар сом дукхагIа.

Уж толамаш доахаш къаьстта доккха дакъа лаьцар хIара гектара тIара 63,4 центнер фуальаькха хьажкIаши 33,2 центнер ка бола ялати чудецача Юсупов Лом-Iале кулгалдеча мехотряда къахьегамхоша, хIара гектара тIара 900 центнер совгIа шекара свеклаш чуйийрча Энгласова Совхуита, план 500 грамм йолаш хийчахьен буен хIара бежана 620 грамм дулх тIакхетийтача бежа Iучо Исраилова Зурас, планал совгIа 140 грамм йолаш хIара хьакхийна лийнахьен буси 590 грамм дулх тIакхетийтача Лялин Ивана иштта кхычар.

Политически а вахара а боккха лоархIам болаш укх шера вай мехка хиннача событешта жоп луш юрта боахама продукци яккхаран кийчьяраи план дик шера кхоачашъе социалистически декхар тIайийцад совхоза къахьегамхоша. ХIаьта лаьрхIар кхоачашдир духьа тешаме лард йоллаш а латт. Иштта, дикагIйолча агротехнически хана дIайийвай гураха юв культураш, план 950 йолаш хIанзале зиба ъьтад 1150 гектар лаьтта. Из дIахо оахаш да. ТIазоагIаза шера дIаювргйолча культурашта лаьрхIа хьакъоастадаь деррига а 1600 гектар лаьтта укх шера зяба аьха заикза декхар тIайийна къахьегаш боах хIанз механизатораш.

Х. МАГОМЕТОВ.

Карабулакскъ бурувтохара балхий управлене бурувдеттача бригадаша шерра социалистически яхь йоаржаьй юбилейни шера тIайийца декхараш хамал хьалха кхочашдара. Цу яхье хьалхара моттиг яьккхачарех ца1 я М. Т. Зэарие кулгалъу бурувдетта бригада. ХIанзлехьа бурув тохара укх шера план кхочашъяьй ба. Проектага 5900 метр бурув тоха дезача, хIанзлехьа бригадас техад 5258 метр бурув.

Къаьстта дика болх барца белгалбаьнна ба лаьттан чекаш техкараш Аушев Идрис, Абубакаров Шамиль, Надтока Анатолий, Дудаев Кама, Шамилев Хьамзат, кхыбараш.

СУРТА ТIА: Юбилейни шу толаме чакхдаккхарах лаьца дагабовлаш ба буровой начальник М. Заярный, лаьтан члецаш теккараш И. Аушев, Ш. Абубакаров, А. Надтока, К. Дудаев, Хь. Шамилев.

Н. ПЛИЕВА сурт.

АЬННАЧА ДА КОЛЛЕКТИВА ДОШ

Совхоза - техникума Яндарерча бригада боалам дикагIбарех ца1 лоархIаш ба Назрановски района кхаш леладераштa юкъе. Бригаде болх беш ба дукххача хана цхьан цIен дезал санна барт тайна хьабоагIа механизатораш. Уж массаза а хьалхарчарна хул керда доладь гIулакх, прогрессивни болам юрта боахаме, къаьстта а республике боаржабеча, хьалдоагIача.

ХIанз а да иштта — Шелковской района механизаторий тIахьехам хьалдоаччa.

Из кхайкарах хьаллоаташ, совхоза - техникума механизаторашa лаьрхIад Назрановски районе хьалхарчарца еррига юртбоахача техника кийчъяь яккха. Инициаторaш ба опыт йола механизатораш Часыгов Пашэ Евлоев Юсуп, Коглиев Даyд цар бригадир а тешаме новкъост а Евлоев Махьмад — Ленина ордена кавалер, кхыбараш.

— Цар а ужжамоча кхыбарий а хьинар бахьан, — йоах боахама директора заместителя Бекботов Бекхана, — совхоз - техникум районе хьалхарча метте латт тIайийна социалистически декхараш кхоачашдеча. Цо дувцача Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара сийна а юбилейни шу толаме чакхдаккхара а йоаржаьча социалистически яхье механизаторашен хьайбаш леладерашен даьха толамаш.

Халача хаоттамо хьалашка механизаторий коллективо хьалкхедаь чуйийцар 18 эзар центнер совгIа ка бола ялат 810 гектара тIара, е 22 центнер гарга хIара гектара тIара. БIаральхкача уйзара воалаш доходаьхар ша теха Евлоев Юнсапо, звенин 255 гектар хула хьажкIий кха Бакъда кхаш леладерашi кулгаш Iоха... Республике 100 эзар тоннаш хьажкIаш яха, аьшa йоаржаяь яхь хьал а яьяа, шоашкара дакъа цу юкъе дахьа лаьрхIар цар. Юххера а иштта лохадьел кхай тIара 17 центнер гаргга хьажкIаш яьхар хIара гектара тIара. Свеклаш лелаеча Бархапова Iумара 30 гектарах тIаране тIара 330 центнер мерза оалаш даьхар планагIа 180 центнер йолча.

ТIаккха хьайбаш леладерий толамаш? Районе хьалхарчарца латт укхазарча доаркай, скотникий цIераш. Гандарова Лоде нтт бетта хIара Iеттагара яьккхай 2215 килограм шура шера йоача планагIа 1800 килограмм йоагIача, Юсупова Яхе — 1785 килограмм, республика Лакхехьарча Совета депутата Китиева Любас — 1740 килограмм яьккхай.

Скотника Зелимханов Дагала делаь 80 гаргга кьона бежан Планах гаьнна совгIе ав царна ден-бус тIаккета дулх. Укх шера лоамаш даьгIенашка даьхача доахан 22 тонн совгIа доах дера гулахьа, е 413 бежанах хIаранена ден-бус тIакхийтта дулх 550 граммал дукхагIа хилар.

Коллективa иштта баьна балхо торе хилийтар пачхалкхенна 1173 тонна ялат дIаялар — планал 173 тонн дукхагIа, планагIа ца доаттIашехь 270 центнер дулх доакха, шера планагIа 300 тонн йоагIача нтт бетта 200 тонн шура тIаяла.

ДикагIйолча агротехнически ханашка дIаканйа 810 гектара тIа гураха дуа ялат.

«Юбилейни шу толаме чакхдаккха!» яхача девизагIа къахьегаш ба хIанз шоаш тIайийна социалистически декхараш тIехкхоачашде лаьрхIа совхоз-техникума болхлой.

Д. ХАКИМОВ.

Новкъостага СУСЛОВ Михаил Андреевичага

КПСС Централыни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето аьча дийнахьа дезa Хьа кховзткъе пхийтта шу даларца дег тIара чIоагIа даькъала вувц Хьо. Коммунистически парте, Советски пачхалкхен, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама гIорваьнна деятель.

Партийни пачхалкхени балха Хьай йоккха беркате опыт, деррига низаши зенени Iа дIател коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гIулакха, марксизма-ленинизма идеалашта тешаме гIулакх дарa.

Цlекача дег тIара Хьо, Михаил Андреевич, тха веза новкъости доттагIи, дукхача шерашка могаш-маьрша а волаш вахар, вай партен советски халкъан, коммунизм котьяккхара духьа Iа дIахо а беркате болх бар лоаш лоаша бокх.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

НОВКЪОСТА М. А. СУСЛОВНА ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Коммунистически партенеи Советски пачхалкхенеи хьалхашка доккхий хIамаш карагIдувларах а аьча дийнахьа дена кховзткъе пхийтта шу дизарца дувзаденна а, КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара новкъоста СУСЛОВ Михаил Андреевича Октябрьски Революце орден лойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

г. Москва, Кремль.
1977 шу, 18 ноябрь.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо сецаш бу:
Российски Советски Федеративни Социалистически республика ийесалагIа хержача Лакхехьарча Совета шоллагIа сесси 1977 шера 21 декабре гор. Москве гулъе.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

г. Москва,
1977 шу, 18 ноябрь.

в. П. С. ВАРЛАМОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ИЗОБРЕТАТЕЛЬ ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Изобретательски балха тIа хIамаш карагIдуварах, керда техникеи технологи производствана юкъехдухьача хьинаре дакъа лацарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни изобретатель яха сийлен цIи лойла:

Варламов Петр Сергеевича — «СевкавНИПИнефть» института лаборатора заведующена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1977 шу, 14 ноябрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Физически культурен спорти дегIайоалаеча дукхача шерашка беркате къахьегарах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика культура заслуженни болхло яха сийлен цIи лойла:

Газалиев Руслан Магомедовича — Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советерча физкультуран спортен комитета организационни отдела заведующена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1977 шу, 15 ноябрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ТРАНСПОРТА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Автомобильни транспорт дегIайоалаеча хIамаш карагIдувларах, дукхача шерашка беркате къахьегарах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика транспорта заслуженни болхло яха сийлен цIи лойла:

Арустамянц Арарат Давыдовича — «Грознефть» объединене технологически транспорта Октябрьски управлене «Новогрозный» яхача автотранспортни парка начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1977 шу, 15 ноябрь.

в. И. Д. МИШУСТИНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ МЕЛИОРАТОР ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Мелиораце даькъе хIамаш карагIдувларах, дукхача шерашка беркате къахьегарах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни мелиоратор яха сийлен цIи лойла:

Мишустин Иван Дмитриевича — РСФСР Минводхоза «Чечингушводремстрой» треста Сунженски дIа-юха лелача механизированни колонна экскаваторщика.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1977 шу, 15 ноябрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ РАЦИОНАЛИЗАТОР ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Рационализаторски балха тIа а керда техникеи технологи юкъейоаллаеча а хIамаш карагIдувларах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни рационализатор яха сийлен цIи лойла:

Гайдышев Виталий Адамовича — «Грознефть» объединене технически отдела инженера.

Малюга Виктор Поликарповича — промыслови геофизика лаьрхIача конструкторско-технологически бюро стеклови потсамаш деча бригада заведующена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1977 шу, 15 ноябрь.

Нохч-ГІалгІай кооперативни училища библиотеке гулаьд дукха дешара, общественно-политически, художественни литература. Библиотекара Гулиева Элеонора Сергеевнас, каст-каста дешархоша чакхйоах аьлха тоьрхаш дукхагІо тІаорача произведенешта хетаьа книжкаш дешарий конференцеш. Укхаза вІаштІехьаьхой тайп-тайпара витринаш, стендаш.

Къаьстта дукха гІулакхаш чакадоах библиотеке укх юбилейни шера. Укхаза йолаш я Сийлаха-боккхача Октябра 60 шу дизара, вай вахара кердача Керттерча Закона летаьа книжкай выставкаш, чакхьахой тайп-тайпара беседаш. Библиотеко чІоагІо гІо ду дешархоашта СССР Конституце текст Іомаеча.

СУРТА ТІА: СССР Конституце текст Іомайра летаьча беседага кийчо яра дешархоашта эшаш дола литература хьахаржа гІо деш я Э. С. Гулиева.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДЕШАР ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАРА ТІАДЕРЗАДАЬД

Кадрашта экономически кийчо яра дики йоакхо еш я тха завода партийни бюро. Халдаиза хьеж цу хьакхехьа оттаьа перспективни план кхоачашъярга, дешар дйкха вахарца дувзаш леладайтара дешаргІа.

Тха дикагІбола пропагандисташ шоай хІаране творчески планаш в йолаш болх беш ба. Уж тІеараль я политически экономически дешар дикагІа вІаштІехьдаьккхара. Цар шоай балха керттера гІулакх санна хьаллаьцад иттлагІча пятилеткай эффективностеь дикален пятилетка е аьнна лерте бах тІакъехай. шерра юкъебахаб «Пропагандисто — эффективностеи дикален пятилеткьина» яхача болама.

Пропагандистий новкъосталца завода астречиш плакаш уттаю оаха. Цу тайпара цехий, участкай, бригадий тІехо план оттаелга в 800 коллективаьи къаьст-къаьстаи декхараш тІаэцилга а вІаштІехьдаькхаь.

Укх шерара дешара шу оаха дІадоладир СССР керьдача Конституце проект ювцаш хиннача СССР Лаккхехьарча Совета ворхІлагІча сессе материалаш «СССР Конституце (Керттерча Закона) проектахи деррига халкъо из ювцила итогеши» яь новкъоста Л. И. Брежнева доклади Іомаярца.

Литейно-прессови цеха начальника пропагандиста Точиев Ахьмада Вашира Конституце проект дерригача халкъо йийца хиларах ше дувцаш белгалдаьккхер, шоай коллективера нах а цу гІулакха юкъе шерра дакъа лоацаш хилар. Цу юкъа болх дикагІа вІаштІехьбаккхара, продукце дикал лаккъара, къахьегама дисциплина чІоагІъяра маьхера предложенеш тийннай болхлош, хІьта шарех дукхагІъярош хІандле бьйка юкъе а йийзьай.

Цун къамаьла юкъеяхача машиннай наладчика М. Махлоева дийцад проект ювцача хана болхлой политически къахьегамен хьинар чІоагІа яйлена хиларах, вІаштта иллх бетта цеха коллектив заводе хьалхара моттигаш йоахачарца юкъе йолаш хьарах, продукце дакъвах диь ОТК тІахьожаш боацаш дІаййлеш хиларах, къахьегамо дисциплина тоаяларах.

Уж толамаш шоакага дика дакъа цоал коммунистически къахьегама школа лалувгІарий в. Ер шу дІадолалуш шин шера задаиеш 7 ноябрь тІакхоачаш кхоачашъергья аьнна заводе болам дІаболабио пар. ХІьта, шоаш дешиа дош леха ца деш чакх а бахьна, Сийлахь-боккхача Октябра юбилей езаьяй.

Заняте къамаьл лаьча пресссовщика Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета депутата Л. М. Дахкильговас белгалдаьккхар, кердача Конституце тІа производствана планированин яра, из социальни дегІайоллаяра, болхлой къахьегамен бытен хьалаш тоалаяро лаькъера коллектива бокъонаш хьалда лаьдаьккхалга. Цо ваьняр дІахо паьшхар штамповщикас А. Измайловас. — КІира шозза сиена дІайолаеча хана патиминуташ ю. Цига дувц план кхоачашъярца, къахьегама дисциплина телаярца дувзадена гІулакхаш. Цу бригадеша болхлой шоашта тІадиллача гІулакхашара бехктокхам айбу.

Беседа чакхйоалаш пропагандисто дийцача къамаьла итог йир, аргІаярча заняте ювцаргІола теме белгальъяьккхер. Цу заняте хьакъехьа шийга лаьча хеттара укх тайпара жоп делар Ахьмада Башира:

СССР Лаккхехьарча Совета ворхІлагІча сессе новкъоста Л. И. Брежнева яь доклад Іомаеш хиларца тха, пропагандистий, бехктокхам чІоагІа лакхлу. Цун керттера вывопатин положенеш хІара ладувгІар дика кхетаеш а вахарца ювзаш а хургйола гІулакх Іалашде гІерт. ХІанз 1978 шера лаьрхІа хІаравао шийі план хургйолаш хилийтар дукха бола дІаболабенна тхаьцига. Цу даькъе парча вйш гІой новкъосталли ду аз ладувгІарапата.

Опыто хьаьойт «Экономически знаней ларлеш», «Социализми къахьегаме» яха курсаш Іомаеча хана болхлошта лучо знанеша декхараш кхоачашдара гІо деш, производства резерваш хьагучйяха уж Іомабеш хилар.

Цу хьакъехьа № 43 йолча цеха парторга М. А. Даурбекова аьлар. — Тха «Социализми къахьегама» яха курс Іомаеча коммунистически къахьегама школе дешаш 30 саг вз. Дешаро доккха новкъостал ду тхона экономически ларда тІа оттадь социалистически декхараш тІайІдара, къахьегама эффективность лакхъара комплексни планаш уттаяра, дикагІйолча опытах шерагІа пайда эцара. Иштта, школа ладувгІараша, Г. Фисенко бригадицарча болхлоша шоай аз шера задаиеш цхьа бутт хьалха кхоачашйир. ХІьта М. Дзармотова кулгалдеча токарий комсомольско-кагирхой коллектиио ше санна йолча заводы бригадацита юкъе хьалхара моттиг лаьцкар.

Производства резерваш хьагучайоахилга экономически дешаре дакъа лоацача хІаране дулхах-дІех дола гІулакх а хинна дІаэттад. Занятешка массеха хІар санна оаза къайла ца кхухьаш дувц тхоай къаьстама ІатІхьаш дола кхоакамбоацарех, балха эффективности дикада айяра тІаерзаль предложенеш тел. Масала, наладчика Ш. Султыговей электрика М. Воркиевей предложенеш елар токарни станокеш цхьаннена модернизаци яра хьакъехьа. ХІьта цехови службей новкъостала шоаш чакх а даьккхар из гІулакх. Цо йиш хулийт чІоагІа лоархІам бола деталаш дикагІеи сихагІеи хьайта.

ХІанз тха дукхагІбола ладувгІароша шоай керттерьар йоацаш ихь а массех професси карвараьлй. Цо кІезигйар зехьа йоаш йола ха, цаІ балха тІа воацаш моттиг ийсъелча цуи болх кхьчоа дІатІабилла аьттув боал.

Тха беррига хІанз бац ьына бола ладувгІарал бригадашка къахьегаш ба. Бригадий хьисапе къахьегам вІаштІехьбаккхара хІаравар коллектива юкъара декхар баьхан дог лазаш хІьта берригаш къаьст-къаьстачар гІулакх баьхан йоакхо еши хургбола хьалаш хьаду. Из дика хоаьш да ийе баьппарий хІара дешарча гІулакхашка хьежача.

Политически экономически системе укх дешара шера чакхъаьхача хьалхарча занятей итогаш еш завода партбюро секретара Х. М. Местоева аьлар:

— Тоалаш хьаьхьохк пааьбола цехийи отделений начальникаш, честераш боахама гІулакхашта экономически анализ яра вйш гоазал йоацаш хилар. Берригу болхлой бац коллектива хьалхашка латта декхараш кхоачашдара, кхоиа хьурматн ца дефашна, дисциплина телхаечарца къовсам лоаттабара бола шоай бехктокхам боаьаш.

Цу дерриге дІадех цехови партийни организацешкара, администрацегара экономически дешар вІаштІехьдоаккхача гІулакх иштта дитт хьожаш хан-хьаннакьа токкам белга, пропагандисташта эшача новкъостал делга, царча карагІдаьнна дика лар санна цу балха дола кхоачамбоапараш каст-каста белгалдоахилга.

Цу дешаьта тхоай терко тІаерзаьбй оаза хІанз, дІаьта, шейо еш, дІахо йодача хана экономически дешар хьехара гІулакх кхы а лакхагІча боарам тІа доаккхаш тоадергхиларах.

М. ЗУРАБОВ,

Назрановски ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» завода ПДО начальник.

Киргизски ССР. Центральни тІахьожама телемеханически системаин тохкамаш Ала-Тоо ахача довлашта юкъерча оросительни сета балха управлении киргизски болгарски специалисташа цхьана ю. Из эксперимент чаккхйоакх «Союзводавтоматика» ахача Ерийсойоаш Іилма-тохкама объединени «Хин боахам» ахача Болгарски чаккхбахкадекхам боахама объединенин вІашта цхьана Іилма-технически гІулакхаш лелорна договара хьежжа. Цхьана беш бола болх чаккхбаккха (ерты 1980 шу хьеттІахьачаш. «ТМН-72» яха телемеханическа система дика болх беш масеса каналашка. Цо хулийт цхьа оператора 80 километр гаьна йолча 500 оросительни механизмай балхага бІарг лакха. Электронно-вычислительни машино гулъю оросительни хІй дийн-дешни, хІара кхай тІе дІайийхьа хІаьнгашта мел тІовда зи хотташ йола информаци, сап кІъе воацаш хьаашка мел хэн даьзи дейа хоттаю йола хьа дІа-юха дехкаш йола бІаьш механизмашта болх бе йоленйолгт. Цу тайпара телемеханически система советски специалистий проектех хьаеш кІиаз Болгаре.

Миллион гектар гаргга долчи кхаяна хиш дехкача Киргизе тохкамаш деш а производствана юкъе йоаллаш а ч каналий, водохранилищаш бокхадаш сурта оросительни систематай телемеханически автоматизированни управление дахарзе советски Іилманхоша кийтчьа разработкаш. «Хин боахам» ахача Болгарски объединение кийтчьа долхачи хиш кнашкеш каналашкахь бокхане хин бохарха контролни бустамаш доахав ба.

СУРТА ТІА: советски болгарски специалисташ Туш ахача канала «Бочкаревски» распределителе хин боарама контролни бустамаш лоахаш ба.

В. КОРОТАЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

ДИКА КЪАХЬЕГАМХОЙ ОБЩЕСТВЕННИКИ

20 шу хьалхагІа хІаьмига саг волаш шера Петр Васильевич Комаров заводе балха, шийна езаенна чов чудуттачув «алан» професси Іомайно цо, хІаьта цу селларча шерашка шийна йезаденна чов лоаллаеце гІулакх ца хувцаш хьавоагІа Петр Васильевич. Агитаторо кагирхой хьехамчей ва Петр Васильевич. Чоп лоалледеча участке шоаш ма-яра Іомалий цо шийі професси меттел, иттех сиежни професси а. Цхьан дийнахьара задании 120 — 130 процент кхоачашъю цо.

— Тха участок эттара лоархІамегІа я, — йоах Петр Васильевича, — тха балхах тайша ба дІахо чоках хІаман хьаеш беча беррыгача балха толам.

Професси творческа делаеш, шоаш караийца гІулакх дукха дезаш Іомабаьб Петр Васильевича хІанз шоаш а шоай гІулакха бокъонца бола говзанчаш а хиина дІаэтта дукха шийі учеников, кагирхой хьехамча ше хиларах тарра.

Дашха хІамо доацаш, хьажаре къахьегарах В. И. Ленин ваь 100 шу дизара юбилейни медаль енний Комаровна, хІаьта 1971 шера — Къахьегама ЦІеча Байракха орден.

Заводе шийгара дика гІулакхаш сийташ ва Комаров къахьегамцарча шийі оамалца гийта ва Іеш, иштта агитатор а волаш, идейно-политически балха юкъе дакъа лоацаш хилаоца а. Петр Васильевича чІоагІа уйла тІайоьийт шийі теоретическа кийчонна. Политически вахара деррига дешаш цунна хьайт долаш да. Дукха хІамаш кхетадьа цо дукха за йоацаш Гаогарча Малхбоален мехкашка ваха зенача цаьнъа, агитаци еча хена лаьрхІа найда эз нарех. Къаьста, боккьона гуччахьара масалаш а кхувлам оІешя ийсдарца хьахьох цо капиталистически советски вахара хьисаб. Сакъердамеи безам тІабоалаш хул П. В. Комарова беседаш.

Масала, КПСС ЦК майски (1977 шера) Пленума материалех лаьца аргІаьара беседа шеча хана Комарови дешах кІоаргга кхеташ дувц Советски Союза Коммунистически парте ленински къамий политика хьакъехьа. Горгарчех Юкъарчех Малхбоален мехкашка, Африка къаьшча къамий цхьаккха бокъо из хилар хьахьокхаш дола масалаш кхув цо. Шоай аргІашо, ладувгІараша а кхувл бе-беча къамех болча боахлош толаме цхьанна къахьегамо хилар хьахьокхаш дола масалаш, цо дувц заводо продукци Советски Союза массе городех республикашкех кхухьийташ хиларах.

Оаза еча беседаш хьахьокх, — йоах П. В. Комарова, — вай мехка къахьега саг, моллагІча къамах из вале а, хьалхарча моттиго латташ хилар, сига сийи из дархІера къахьегамах хьахинарашка хьежжа хилар.

Коллективо Комаров сий деш лоархІаш хилар хьахьокх хІанз бархІазаагІа из халкъа депутатий Октябрьски районни Совета депутаталла харжа хилеро, депутатски группа председатела заместитель хиларах тарра, избирательи наказаш кхоачашдара из дукха болх беш хиларо.

Шийі общественни гІулакхаш кхоачашдара Комаровна новкъостал ду общественни балха деррига лостамашка хаданза, шийтара кийчо яра керттера уйла тІа а йохайтаргйоаш коммуниста шийна лаьрхІа оттаьча творчески плано.

Юбилейни шера социалистически ях йоаржавеи «Промавтоматика» НПО Опытни завода коллектива общественни хьинар дегІадоаладарей даькъе доккха хІама карагІдаьнад коммуниста, агитатора, хьехамча Петр Васильевич Комаровна.

Л. ЕВЛОЕВА,

КПСС Октябрьски районна инструктор.

1978 ШЕРА ЧОТАХ

Барттайна, дукхача къамех латта дезал санна бах Ермоловски ДОК-ера къахьегамхой. ВІашш оагІув хьалловцаши оарцагІбоалаши дилаpо новкъостал ду шерна къахьегаме доккхий толамаш даха. «Шера план — 25 декабрь хьатІаотташ!» — иштта девиз а йолаш къахьег хІанз цу коллективо. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна шера социалистически ях а йоаржаь, къахьегама оасарле дя тІехьа дукхагІа даькъеш хьайоагІа из.

Комбинате эттара лоархІамегІарчарех цаІ я хаддаиза, дийнахьа а бус а болх беш дукха бІаьши эзараш метраш лотаьа фанераш арахеца фанерии цех. Воах цеханна иль леласш йолча цу цехо дІахецаш комбината карара кара тела ЦІе байракх.

Шера декхарегІа 100 эзар квадратни метр арахеца лаьрхІача метте, цеха коллективо 9 бетта арахийнай 140 эзар квадратни метр лотаьа тІехдика фанера. Нагахьа санна лотаьча фанера 1976 шера хІара эзар квадратни метра дІахецьара юкъера мах 177 сом хиннабале, укх шера из цифра 350 сомага кхаьчай. Цул бахьан — стехнологена специализаци яра хІара специалиста бехктокхам дакйбари. Цул тІехьагІа дениз дукхіа в дикагІа хьокх дезагІча тайпах йола дахчаш — цІе дахча. Вайна ма-гарра. хьеш йола хІамаш дикагІа хилийта гІертарал совгІа, коллективо шийі тарлуш мел дола хІама ду цхьаккха хІама ца йойташ дахчах пайда эцара. Масала, фанера тедаш дІакъостам йоаш дахчилгаш хьалхагІа дІаккхувсар, хІьта хІанз уж вІаухийт мебель хьесчен коранникашкей.

Укх шера хьалхарча нах бетта 360 эзар сома цІена пайда бир фанерин цеха коллективо.

Къахьегама овсаоле тІа-тІа дукхагІа лаккху, тІаккха, цуьга хьежжа лакхлу болхлой алапи а. Нагахьа санна 1975 шера цеха болхлой бетта юкъера алапи 80 сомагара 100 сомага кхаччалца хиннадале, укх шера уж цифраш 160 сомага кхоачаш лаьхъеннай. ТІаккха цо хьахьокх кадраш кІезига хувцалуш хилар.

Белгалдаккха лов. цу даькъе Тазабаев Мальмуда доккха хІама карагІдаьнна хилар. Массехк дош аргда вай цунах: Цун биографи шийі ханнарчар яр морг я. Школа, эсар, къахьегам. Тхьо шу хьалхагІа цо фер а волаш вера комсомолец ДОК-е. Шу даьлначул тІехьагІа, комсомоло декхар тІа а дилла, бракера професси карагІъю цо. ТІаккха цхьаькха шу даьнача гІоала дика хьехам болаш вола. Мальмуд пожарни - хьаьой служба начальникалла хьожаву. Цул тІехьагІа — ерригача бедала склада начальникалла. ХІьта 1975 шера кхетам болаш, хьинар долаш коммунист хиларах тарра, эгара халагІча, тІехьаюсача участке — цхьанна а кхокхама, цІаккха а план кхоачаш ца хьча фанерин цеха начальникалла хьожаву из. Халонаш дукха ла йийзар. ХІьта а, цеха коллективаиз дегІала вахха хайра опыт йолча команда. Цул тІехьагІа долла хІама шин-шийі метте дІаэттар. ИйсдагІча пятилетка тІехьарча шера план тІехкхоачашйир. ХІьта иттлагІча пятилетка хьалхарча шера кхы а доккхагІа хилар карагІдаьннарах.

Цу юкъа сайрийнара школей Московски лесотехнически техникума заочни отделенин йистьаккхар Тазабаева. Къахьегаме толамаш дахарех Знак Почёта яха ордени Юбилейни медали елар цунна. Маьхери кулгалхон кагирхой хьехамчеи хІанз ВУЗ-а студент хила кийчлуш из.

Тазабаева йиъ а смена шоайла ахье яьнна я. Яхье хьалхара моттиг лелаю бийха нормаш хаддаиза тІехкхоачешьеча, Исламов Іалаудин керте латтача комсомольско-кагирхой смено. Производствени планах лоархІа на веш цхьаккха болхло вац коллективе. Цу дукхьа, итт бетта планагІа 1486 эзар квадратни метр лотаьа фанера хьае езаш хиннача Исламова смено хьаьй 1574 эзар квадратни метр е планал 88 эзар квадратни метр дукхагІа. Шин шера план 7 декабрь хьатІаотташ кхоачашъергья аьнна тІайийша хинна декхар иттагІча октябре кхоачашдаьа. Керттердар — хьаь продукци тІехдика хилар а да.

Яхье хьалха латтарах массехв а комсомольцаш ба, шоаш Іоаяь опыт вокх кагирхошта дІател цар, продукци тІехдикен дерегІех хилийтар дукха къовсам лоаттабу. Цу гІулакха шерра пропаганда ю, брак ца хилийтара долла хІама ду бракер йолча Ибрагимова Тамарас. Хаддаиза шоай знанеш лакхъеш ба комсомольцаши кагирхойи. Цхьабараш лесотехнически техникуме дешаш ба, вожаш — сайрийнарча школе.

БІарг гІера ца боаккхаш технологически процессага хьож опыт йола механик Абуев Таппа. Къахьегам чІоагІа дукха безаш саг ва из. Коммунистически къахьегама ударник волча Абуева хьинаре дакъа лоац комбината общественни вахаре. Партгрупорга секретарь ва из. Технически лоархІагІа дуьйнараш сихха лертІадоах дукха ха йоаццаш кхоалагІча степеня Славе орден енначa наладчика Бикуев Хьасени. Шоай декхарех дика лоархІабу технолог Забурунова Людаи начальника заместитель, лесотехникума заочни отделене тІехьарча курса студент Асламбеков Зевудани.

Лоацца аьлча, цІийі-кІайбала ца безаш болх бу массане а.

— Шу чакхдалалехьа планал совгІа бІаь эзар квадратни метрал кІезигагІа йоацаш шаръь шоаь дургья Исламов Іалаудаина смено, — бІубенна йоах цеха начальника Тазабаев Мальмуда.

— Бедал кхоабек дІаьхийтар дукъе къовсам лоаттабу оаш. ДІакъестаь тхоай макулла кІезигагІа йита гІерт тхо из, хІаьта цу гІулакха бокъонца лоаргІаш къайе, дІатела, вІашагІъювза еза пачкаш. ЦІе даккхехь нажи чІоагІа хоркен бочча материал я, — яхиш дувц Исламова. — Цудукхьа чІоагІа хьожаши лораеш чакхйоах из станочницаша.

Октябра 60 шу дизара сийна дІайолаенна социалистически ях кхы тІа а чІоагІъьнай Советски Іаьдала Керттера Закон — СССР керда Конституци тІаэцаро.

Я. ЗУЕВ.

ДЕКХАР КХОАЧАШДАЬД

Пятилетка шоллагІча шера плани тІайийша социалистически декхарахи тІехкхоачашдеш ба «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлой. Товарни продукци арахецарех из маьхала яаккхарех пятилетка хьалхарча шин шера план 17 октябре кхоачашдьйний пар. ХІанзалехьа пятилетка кхоалагІча шера чотах ара а хийца маьхала яаккхай бІаьш эзараш сомай маьха тайп-тайпара продукци.

Укх юбилейни шера къаьстта дика тоаяьх завода коллективо шийі деррига технико-экономически хьокхамаш. Къахьегама овсарле лаккъяра итт бетта план 101.6 процент кхоачаш а еш, оазхка цу хена хинначул 6.4 процент лакхаьй из. Арахецача продукцега дІалоадар лоддарех производствана кхоадаь итташ эзараш сомаш.

Уж толамаш доахача хьинаре дакъа лаьцар Ковальов Михаил Александрович, Дубровин Александр Андреевич керте латтача электронно - монтажни гальваникай участкай коллективашеи Никитин Валентин Иваповича кулгалдеча наладчикий бригадеи. Цар эттара хьалха кхоачашйир пятилетка хьалхарча шин шера задании.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ХЬОКХАМАШ ГІАДВУГАШ ДА

Къаьстта доккхийи бехктокхамеи декхараш тІайийар укх юбилейни шера Гудермесски механически инструменташ еча завода болхлоша. Уж шаьаа хьалха кхоачашдара «ХІара балха денна — дикала Знак», «ТІехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизегІа шерра социалистически ях йоаржайир предприяте цехий, участкай, смений коллективашка, берригача болхлоша. Яхье баьппараша доахача къахьегама толаний хІара дІйвахьа итогаш а еш, уж дІаялу цехашкарча, иштта заводской социалистически ях экрана тІа. Масса дола технико - экономически производственни хьокхамаш, къахьегамен производственни дисциплина дикагІа йолаш, шийі бехкагІа балха тІа цхьаккха тайпа хьовзам ца хулийташ бутт чакхбаьккхача коллективаиз завода карара кара тела ЦІе байракхя ахчан премиш хьожаю. Яхье баьннача болхлоех хІаранена дола ше доаха толамаш, хьалхалаттарий опыт шерра дІа-юха йовзийт, балха тІа тІехьабусараш хьалхалаттераша тІехьаккхебара эшал дола гІо-новкъостал ду укхаза. Иштта къахьегам вІачтІехьбаьккхача заводе цхьаккха цех, участок е смена яц тІехьаюсаш. ХІанз цхьаккха болхло, бригада тІехьавусаш хургвоацаш гІулакх дара шоай торонаши кхоачамаш оарцагІаьньад предприяте къахьегараша.

ЦІенхаштта тоалаяд социалистически яхь кулгалдеага. Яхьа юкъе керд-керда формаш кхувл. ДикагІйола слесарь, шлифовщик, штамповщик, сверловщик, токарь яха а кхыйола а цІераш яхара тІатІертта къовсам лоаттабу болхлоша. Балха тІа вийслу кхоачамбоацараш дІадахара болхлой царнагІа а боахаш. тІайийча декхараш иштта кхоачошау хьожаш хаддаиза тІахьожам лоаттабу общественни организацеша. Цу гІулакхаша кердача толамашка кхувл завода болхлой.

Иштта къахьегаш бола предприяте болхлой дог гІоздоаха толамаш а доакаш тІехкхоачашъеш ба юбилейни шера плани тІайийша социалистически декхараши. Продукци маьхале яккхара итт бетта план 104.2 процент кхоачаш а еш, планагІа лаьрхІачул совгІа цар маьхала яьккхай 139 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Товарни продукци арахецара пачхьалкхен план 104 процент кхоачашъьй. Планал совгІа аратийнай 132 эзар сома маьха продукци. Укх тІехьарча шерашка чІоагІа йоакхо ю завода коллективо наха чІоагІа хоатташ дола товараш мелогта дукхагІа арахецара. Цу даькъе къаьстта дика хаьяннай цар укх юбилейни шера. Итт бетта 12 эзар сом мах бола наха эша товараш арахеца дезаш хиннача 21 эзар сома маьха уж товараш ара а хецаш, пачхьалкхен план 175 процент кхоачашйир завода коллективо.

Овсаре къахьегараа совгІа шийі технико - экономически хьокхамаш тоалара йолча торонехи кхоачамехи била пайда яйбаьб цо. Цох доккха беркат даьннад.

Арахецача продукцега дІабода мах лохбарах производствана кхоадаь итташ эзараш сомаш. Къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта задани 1.1 процент тІехкхоачашъьй. Заданел совгІа продукци маьхала яккхарах, бедал, электроэнерги кхоирах, арахецача продукцега дІалоадар кІезигдарах укх шера пачхьалкхена планал совгІа 86 эзар сом пайда баьб.

Уж толамаш доахача диказ дакъа лаьцал завода рационализатораша а. Цар кийч а я производствана юкъейихьай шера предприятена эзараш сомаш пайда беш йола 25 рационализаторски предложени.

Октябра цІей сийна шоаш тІайийша декхараш хаьал дукха хьалха кхоачаш а дь, пятилетка хьалхарча шин шера задание дикка тІехкхоачашдьь итташ болхлой ба укхаза. Царех ба шлифовальщицаш Турлоева Алпату, Саева Маруся, Амалаева Раиса, слесараш Федоров Борис Петрович, Салиева Рукьет, кхы дукха бараш а. Шоаш кийчъю продукци дикен тІехдикен мари а ца дІулийташ хІара сменагІа нормаш 130—140 процент кхоачашъю цар.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТІА: шлифовщицаш Р. Амалаева, М. Саиева, А. Турлоева кийчъеча продукцега хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

Мехка гІолла

Октябро эргаьцкха город

Тянь-Шаня лоаккхийча лоамашта юхе улл Казахстана столица — Алма-Ата. Бешамаши паркаши чухьйолаьккха вай хинарг хоза город я из. Тай техача санна йийса а шера а я гонахьа паркаш, михкаш, Іаржданкхаш лелІа-вуш улицаш. Алма-Ата гаьнаш дІалоаш 6000 гектар — в сталице дахана хІара сага-сих кхоач 80 квадратни метр совгІа. ДІайхача дийнахьа моах тІа ца кхоачаш лела йиша а города улицашка гІолла.

ДІа мел дьехача шерашка латт гаьнаш. Цар Алма хилийташ ерригача баша-хозача тороаах бІаргтохийта. Из де вІаштІехьдоалийт Кок-Тюбе ахача гувна тІа яйча площадка. 7—8 минута 113 метр лакха уратІавут вагончик. ТІаккха тІаьръюкъе уллаш санна гу Алма-Ата, — Іаьшьните хоза город.

Городера дукхейа дола цІеиоа дІахаза, алхаза, аллхаза вІаштІаддаь да. Баьхьа укх тІехьарча шерашка укхаза хьаллаьа царел лукха а лакхагІа дола цІенош.

Готтига улицашкаш йолча средневзнатески городашта тара яц Алма-Ата. Город йилла бІаь шу совгІа за хьинале а Октябрьски революци хиналчул тІехьагІа мара дегІаи йолаьданзар из. Хьалха из яр Российски империе, йисте улла зІамига городашт. 800 километр гаьна уллар из машинаькъа, хІаьта кемай пристань — эзар километр. Революци хьалхарча Верных (хьалхагІа из цІе йолаш яр Алма-Ата) аьдаьл:

«...цун улицашка чакхаргвоалаш хотта хул. Аьхки — дов. Аьхка керттерча улица тІа — ннарала Колпаковски цІерагІча проспекта тІа мара иІаш турпестански лаьти михаш... Тротуараш ца. Города центре бийсанта йоаг 124 фатагена фонарь... Нагахьа бийбения е фатагеи кхоадеш фонараш наьнахьа хьал ца соге повр-вордит тІакІалтІера лелх фонараш тІалаттача бІоагІашка тІаеттлуш...»

Юхедиса 1915 шера оттаьа документ. Улицаш сийрдаяхар дехаш наха яздаьча дехар тІа городской думас яздаьд: «Сердал йилла ахча ма-дола, хІана аьлча мегарбола ях бийсан шоай цІеношка багІа, ай лаьакъе а ца лелаш». Цхьабакъьа дукха ахча хьожадир набахте а губернатора цІа а тоадара.

ХІанз Алма-Ата дукхагІа мел йола улицаш асфальт йиллаьа я, хІаьта цар дІаъхал — 1000 километр. Революци хьалхехьа 15 извозчик вар городе ваьтача 26 эзар сага гІулакх деш. Тахан Алма-Ата итт эзар километр йІаьхаь йолча маршруташка лел шеи эзар гаргга автобус, троллейбус, трамвайни вагон. Денна-бийсана городской транспорто дІа-юха вут миллион гаргга пассажир.

1929 шера июль бетта Алма-Ате паровози гулок техар хІаьтта била баьнача Туркестано-Сибирски машиннакъа тІа гІолла беншча локомотиво. ХІанз Казахстане да 14 эзар километр машиннакъаш. Уж дехкаро торо хилийтар республика экономика чІоагІа дегІайоалае, цун столица толе. Революци хилалехьа Верный яхача городе 316 промышленни болхло мара хиннавац. ХІанз столице болх беш я 150 завод, фабрика, комбинат, типографи, экспериментальни предприятеш. Цар арахеш республика доалонел гаьнна арахьа йоавзаш йола чоалхане оборудовани. Алма-Ате арахеца продукци дІакхухьийт иттаьк мехкашка.

Столице бахача наха дз а доагІаш доккхал ду еза-йоккхача машиностроение Алма-Атински (АЗТМ) заводах. Цо предприяте хьаю турбаши дьишкасаьрги арахецара эша волочильни станаш. ЧІоагІа хоаттаеш я Октябра 20 шу дизаре цІерагІча заводо арахеца токарни, сверлильни, фрезерни станокаш. ХІара шера цун пехашкара арайоал шин эзар совгІа станоки оборудовани.

Массехь шу хьалха Алма-Ате болх бе йолаелла мехка йоккхачІерех йола хлопчатобумажни комбинат. Цо шерах 80 миллион метр тІой тайнаш арахеца.

Городе дегІаьх гІишлош яхкаш дуьйлу. Уххазза я 120 совгІа гІишлош ю организаци предприятий, дика кхьахьна из 50 эзар болхло, техник, инженер.

Сарахь шорох хьаьдаш Алма-Ата театрийн концертин залийн наІарш. Казахски опера а, симфонически оркестран лалуьгІа йиш я. Драматически театраша а йоккх дехьарча а автори пьесаш. Иттаил кинотеатр, культура дворецаш, музеи, библиотекаш, выставкаш, залаш, клубаш, стадионаш, паркаш, скверш — уж ше мел доьлу хІума ю сагата дегІана а яйдарехь а тайппара сацІадынна.

Николай МАСЛОВ, АПН корреспондент.

ЛаьрхIар кхоачашдаьд

Производства эффективность балха дикали даккхьара Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам ларде а лувцаш «Горскнефть» НГДУ меккдаьттахоша шерра социалистически яхь йоаржаяьяр иттагIча пятилетка шоллагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяран Октябра 60 шу дузача цIейна сийленна накъабахаран.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача юбилейни шера дездир оаха «Горская» яха меккдаьтта доаха моттиг хьайкйолла 40 шу дузара цIей. Из белгалдаьккхар оаха дIабахача Октябра бетта дикача къахьегама толамаца. Из цIей дездеча сийлен вахте оттара я шерра социалистически яхь йоаржияьяр. ХIаьта Октябра 60 шу дузача цIей сийна структурни подразделеней коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача коллективана хьожве лаьрхIаз гражданска тIема турпала Николай Федоровича Гикало цIерагIа йола премин.

Ишта социалистически яхь а йоаржамь хьнари яиза ца кхобеш къахьийгача управлене меккдаьттахоша дизза гаргта тIехкхоачашдир Октябра 60 шу дузача цIейга планал совгIа меккдаьтта даккхара тIанийца хинна социалистически деклараш. ТIанийцача деклареx итт бетта планал совгIа 8,4 эзар тонн меккдаьтта даккха дезаш хиннача даьккхар 32100 тонн я. Паччахьалкхен планал совгIа маьхала яьккхай 280 эзар гаргга сома маьха товарни йопукци. Къахьегама овсарле лакхъяра залани 4 процент гаргга тIехкхоачам а еш, соаккарчул дикка лакхъяй из.

Ишта башха-дика къахьегама толамаш дахара кертера бахьан-да СССР керда Конституци — вай паччахьалкхен Кертера Закон тIаэнарца дувзадения меккдаьттахоша шоай политически къахьегамен хьаар айдиь болх бар.

Меккдаьттен гази йоахача управлене коллективо толамашта юкъе дизза дакъа лоац рационализатораши изобретателаши. Цар беча творчески балха чIоагIа йовкхо ю укхаза. Духхьал кхо бетта рационализатораши изобретателаши кийча а яь производствана юкъейихьача рационализаторски предложенеши изобретенеши шера производствана беш бола пайда 53 эзар сом да. Укхаза белгалдаккха дезаш да беррига къахьегаш болча рационализаторех 60 процент бараш коммунисташ хилар. Царех ба шоллагIча РИТС-а начальника заместитель А. В. Лунин, скважинашта лаьтта кIалех капитальни ремонт еча цехи вокхагIвола инженер П. М. Тимошевский, электромонтер И. Д. Настенко, цхьоалагIчея шоллагIчея РИТС-ий сменай начальникаш М. Х. Хаснутдинов, А. П. Чурилов, Р. Э. Гиниатов, кхы дукха бараш а. Творчески къахьегарашта юкъе дикагIа лоархIачарех ба уж. Масала, коммуниста А. В. Лунина юбилейни шера хьалхарча 6 бетта кийч а яь производствана юкъейихьар шера кхо эзар совгIа сом пайда беш йола 8 рационализаторски предложени. ХIаьта коммуниста П. М. Тимошевске кийч а яь производствана юкъейихьача пхе рационализаторски предложене шера беш бола пайда шиъ-ах эзар сом да.

КПСС XXV-ча съездо хьалхашка оттадаь деклараш толамца кхоачашдара тIагIертта къовсам лоттабеча управлене структурни подразделеней еррига коллективаша шоай собранешца чIоагIа раьза хинна хьаллаьцар юбилейни вахта толамо чаккхьаккха яха «Старогрознефть» НГДУ меккдаьттахоши «Красный молот» завода чон доаладеча цеха болхлошеи дIадоладаь дика гIулакх. Цар керда социалистически деклараш тIеийцар Октябра 60 шу дузи юбилей хьатIаккхача дие ийсача хана планал совгIа кхы тIа а 3 эзар тонн дукхагIа меккдаьтта даккха, лаьрхIа хинначул кхы тIа а дукхагIа 30 эзар сома маьха продукци маьхала яккха, дерригача техникоэкономически хьокхамий итт бетта план 26 октябре кхоачашъе. Уж керда деклараш а меккдаьттахоша толамца кхоачашди тIехкхоачашди даьд.

Уж деклараш кхоачашдеча хьинаре къа а хьегаш башхадика толамаш дахарца белгалъяьлар коммунист, КПСС Надтеречни райкома член К. Ю. Газиев керте латтача РИТС-2 коллектив, коммуниста И. Г. Величкос кулгалдеча меккдаьтта кийч а деш дIакхухьийтача участка коллектив, кхьараш.

СССР керда Конституци тIаэцаро деган гIоздаьна шоай хьинари иизи кхо ца беш къахьийгар операторашa Б. М. Едиеске, А. А. Атабиева, В. М. Лопатина, бурундеттачо Н. И. Дорофеева, операторашa И. В. Николаева, Р. А. Пальчака, Н. П. Кубченкос, центральни травии установка начальника А. Д. Настенко, меккдаьтта кийч а деш дIаухьийтача участка вокхагIвола инженера С. А. Бычкова, лаборантка К. П. Атарщиковас, кхы дукха бараша.

Управлене кертерча участкашка керте оттабаьб коллективана хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара тIалатта бехкбоккхий дика бовзаши доагIаш дар хьадехея йиш йола коммунистам. Цар тIагIертта къовсам лоаттабу производства эффективности балха дикали даккхьара, технически прогресс дегIайоалаяра, кердадараш производствана юкъехуьйара. Цунухьа тха меккдаьттен гази йоахача управлене коллективо тIехкхоачашду ше тIанийца доккхий декхараш.

С. ЭДИЛЬХАНОВ,
«Горскнефть» НГДУ партбюро секретарь.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома V пленума решенеш кхоачашъеш

БОЛХ ДИКАГIЧА ОАГIОРАХЬА ЛЕСТАБ

Республикера беррига къахьегамхой а сакхе, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна къахьегама вахте эттар Малгобекски района къахьегамхой.

Вай мехка вахарера сий долча денна дахе ма-доагIара наькъадехар духьа лелаяь яхь кердача низаца дIайолаелар СССР кердача Конституце проект, нов. Л. И. Брежнева доклад а еш хиннача КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленума материалаш ювцача деношка.

Собранешка, митингашка болхлоша, гIудакхерча наха, интеллигенцо дег тIара къоабалйир кердача Конституце проект, халкъа вахар тоадар духьа парте еча йоакхоина жоп а луш, доккхагIдола къахьегама декхараш тIанийдора.

ХIанз, вай вахара Кертера Закон тIанийцача — СССР Конституци чIоагIденна даьннача хана, ялати лаьттанцара йоала кхийола продукташи паччахьалкхенна дIаялара план хьалха кхоачашъярех Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама къахьегамхой КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева дег тIара даькъала бийцача хана кхы тIа а чIоагIъелар яхь, къахьегаме доккхий толамаш дахарца Л. И. Брежнева письмона жоп дала ловш йола уйла. Ала дезаш да, района къахьегамхоша шоай деклараш толаме кхоачашдеш хилар.

Лакха хьувкъам а кхебаь района юрта боахама къахьегамхоша сийленца кхоачашдир паччахьалкхенна хьалхашкара шоай эгара хьалхара декхар — Даьхен амбарашка 9900 тонн чутасса вьина тIанийца хинна декхар 10693 тонн чу а тесса кхоачашдир. 151 тонн, декхарашка лаьрхIа хиннача дукхагIа, дехкад паччахьалкхенга тха, дикка тIехкхоачашъяьй фуаш кийчдара-заданн а.

Паччахьалкхенга дулх дохкара планаш ханал хьалха кхоачашъяьй «Луч», «Советский» яхача, Горьке цIерагIча, Ахриева цIерагIча совхозаша.

Октябра сийна лелаяьча яхье хьалхалаттараштa юкъе — М. Горьке цIерагIча совхозерча М. Мартазанова, «Кавказ» яхача совхозерча М. Темченко, «Ингушский» совхозерча С. Коригова мехотрядаш.

Геттара дика толамаш даьхад районе хьалхалаттараша — «Советский» совхозерча доярка А. Д. Картоевас, вокхагIвола жа Iуно М. Бахмадова, механизатораша Р. Алероеви С. Батыжеви, комбайнера Кузьминова, дукхача кхычар.

Кхы кIезигагIа дикахетар даьдац вайна тахан района промышленноста болхлой толамаша. 21 октябре кхоачашъяьй цар промышленни продукци маьхала яккхара 10 бетта план. ПланагIа 17 миллионе 14 эзаре сома маьхала яккха езаш хинна продукци 17 миллионе 20 эзаре сома маьхала яьккхай.

Дукхача къахьегамхой чIоагIа айденнача къахьегамен политически хьинарах ког тIортолга а еш, районе партийни организацеша Iалашду яьхь хьахинараш шерра дIадовзийталга, планаши декхараши кхоачашдаяза цхьаккха коллектив, ферма, бригада район хургйоаца гIулакх ду. Цу толамаша тешал ду, городской партийни организаце, района партийни организацеша шоай болх комплексно, саг кердача тайпара кхетам, мировоззрени, къахьегамцара гIулакх, нравственни принципаши оамалаши йолаш хьалкхера воздействи еш йола общественни вахара еррига факторaш теркал а еш, вIаштIехьбоахаш а КПСС обкома V пленумен парте горкома VII пленумен решенеш лерргагIа, бехктокхам хеташ кхоачашъеш а хилара.

Цхьабакъда, КПСС обкома V пленуме белгал ма-даххара, района дукхача организацешка хIанз а дIадаьхадац идейно-кхетама балха тIара кхоачамбоацараш.

Укх шера апрель бутт бовш хиннача парте горкома VII пленуме, парторганизацей собранешка, цIекхаштта партийни IаьдалагIа принципиальнои, дийцар цу кхоачамбоацарий хьакъехьа. Масала, чIоагIа бохам беш да вайцига хIанз а леладеш дола дын гIулакхаш, пхьа лехар, гаргалои тIа гIоллен воззаш-везаш хиларцеи галахар, урдув телар, мехкарий удабар, н. кх. дI. Бузагара деха уж дIадахара, бакъдар аьлча, дукха ха эш.

Из теркал а деш, парте городской комитето, района партийни организацеша, Советски Iаьдала органаша цхьана, кийчъяьй вай вахарерча юхамаччахьарча гIулакхашца къовсам лоаттабара тIаерзаяь мероприятеш. Района еррига партийни организацешка собранеш а яь, цига чIоагIъяьй идеологически балха перспективни комплексни планаш.

Май, июнь бетташка лаьрхIа кийч а яь гражданий сходаш йир района еррига юрташка, беррига нах вIашагIа а кхеташ.

Сходаш во чакхъдакхар Ачалуски юнe, Долаков, Инаркъе. Бахача наха шоаш чIоагIа дакъа лаьцар къамаьлаш деча, цар массане а цхьатарра бехке бора зулме гIулакхаш леладеораш.

Кердача тайпара саг хьалкхевара боккхача лоархIаме я къамаьлаца еш йола политически агитаци. Из белгалдаьккхад «КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра даьккхара къамаьлаца еча политически агитаце лоархIам лакхбяра хьакъехьарча» КПСС ЦК соцам тIа. КПСС горкома VII пленуме къьастта чIоагIа критика йир боахамий, предприятей кулгалхошта, интеллигенцека атеистически, интернациональни темаех лаьца къахьегамхоштех бахача наха хьалхашка докладаши лекцеши кIезига еш хилар, къьастта а шоай къамел меттала. Цараа юкъе бар «Советский», «Ингушский» совхозий директораш ин. Костоев, Цироев, № 7 йолча юкъерча школа директор Батыжев. Цу новкъосташа бакъйир шоашта яь критика. Цу даькъера болх хIанз дика тоабенраб.

Оттаьча мероприятешка хьежжа района предприятешка, боахамашка хIара бетта-бетта бахача нахаца, къахьегамхой коллективашца къамаьлаш деш хул кулгалхой, интеллигенци. Цига хьаьда къамаьл хул ширача замах юхедисача вочa гIулакхашца лоаттабеча къовсама хьакъехьа. Духьал дIадала дезаш да къамаьлаца политически агитаци яра дешашта оаха цIенхаштта уйла тIайохкйташ хилар.

Районе хал-ханнахьа единни политденош хул, кIаьта цу деношка вай вахарерча эгара лоархIаметIарча темаех лаьца къамаьлаш ду КПСС горкома бюро членаша, горкома членаша, районен республикан кулгалхоша. Районе во чакхдувлахар Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара легалаь автономни республикай денош дездела.

Традиционни а хинна хIалоладеннад районе бахача нахаца кулгалхой вIашагIбетталулга, вIашагIа а бетталуш кулгалхой ишша-кхокха цхьана юрташка а ухаш, вай мехка вахаре эгара хьаштдолашагIа йолча темаех лаьца беседаш елга.

Тханига шерра дIадаьржад пропагандистски группаши агиткоколлективаши кхаIкарча станашка укхалга, эскаре болхараш безбеш накъабоахилга, парте, къахьегамай, тIема ветеранашца вIашагIбетталулга.

Масала, сентябреи октябреи бетташка районе Iалаьмате боккха болх чакхбаьккхар кхуш боагIача кагирхоштa интернациональни патриотически кхетам балара, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема шерашка цIий кIезиге Iо ца дахача МагIалбика лаьтто кхаькIранна тIанийцар 337 стрелкови дивизе, 25 танкови дивизе, 25 минометни дивизе, 89 армянски дивизе ветеранаш. Уж нах улгаав баьккабер Къалбаседа Кавказ мукъаьккхачул тIехьегIа ткъаь пхийтта шу даьлча тIем тIа боабаь шоай новкъостий датабохеш цу бирсача шерашка хIана хIинаш кагирхошта дувцие. Уж мероприятеш лакхача идейно-кхетама боараме чакхъьлар.

БелгалдаккхадоагIа, районе чакхйоахаш йоле еррига мероприятеш парте обкома V пленума хинначул тIехьагIа дани планагIа чакхйоахаши кхетама балха бIарччача комплексана юкъейоагIаши хилар.

КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, дикка хувцамаш хиннад юрта боахаме къахьегамхошта юкъе беча балха тIа а. ХIаьта цу даькъе дIахо йода хана тха де дезараш кхы а дукхагIа да. Из, бакъдар аьлча, районе керда культура — йоисаш лелае йоларца а из бахьан долаш кхоза дукхагIа боахамаш хьадерца а дувзадения да.

ХьинарегIа лел политинформаторийи агитаторийи болх, кIезиг-дукха тоабенниаб кагирхошца беш бола болх, къамаьлаш де тематика оттаяьй. Идеологически фронта болхлой шоай къамаьл меттала каст-каста лекцеш еша бьайнаб юрта боахама къахьегамхошта юкъе.

Хоьш ма-ларра, КПСС обкома V пленуме чIоагIа уйла тIаяхийтар кхуш доагIача йоахала кхетам баларан цу даькъерча дезала лоархIамах. Духьал дезале хьахила йолалу бера мировоззрени, хIаьта цу гIулакха юкъе кертера дакъа лоцар кхалсаг — нана а я. Цудухьа къьастта лоархIам беш лелабу оаха кхалнахацара болх. Укх шера КПСС горкома бюрос шозза дувца оттадаь кхалнахьа къахьегамен бытех хьалаш тоадара доь. Районе кIезига беш шоай турпалеча къахьегамца паччахьалкхен заданеш кхоачашъяра юкъе оидо дакъа лоацаш бола кхалнах. Царна юкъе я доярка А. Картоева, Н. Пешхоева, свинарка Жирютина, № 20 йолча юкъерча школа хьехархо Рязанова, школа-интерната хьехархо Х. Х. Ахриева, дукха болхлой, лораш.

Цхьабакъда, районе хIанз а дIаьккхаш кхалсагацара эвжел, дукха латтий кхуалилга, мехкарий удабелга. Вай декхарийла да цу юхамаччахьарча гIулакхашца эгара лиргагIча тайпара къовсам лоаттабе. Цудухьа городской партийни организаце, района партийни организацеша шоай эгара хьалхарча аргIанара декхар лоархI уж деррига дешаш цхьана къестаделга, интернациональни, атеистически кхетам балара беш бола болхи ширача замах юхедисача вочa гIулакхашца лоаттабу къовсам, цхьан юкъегIа чакхйоахаш йола кампанеш яь ца а буташ, хаддаза, ка ца луш, тIагIертта из чакх а боахаш лелабелга.

«Идейно-кхетама балха дешаш КПСС Орски горкомо комплексно къестадара хьакъехьа» КПСС Центральни Комитето баьча соцам тIа язьяд: «...Беррига партийно-политически болх тIаберзаболба карарча шерен бIарччача пятилеткая планаши социалистически декхараши кхоачашде къахьегамхой оарцагIбахара декхарашта». ХIанз эгара хьалха цу деша тIаерзаяьй городской партийни организаце уйла.

А. ДОДОВ,
КПСС МагIалбика горкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

«Грозненский шурий» совхозе дIаболабениаб гурахьа дийнача ялатаита подкормка е. Из болх кхоачашбеш я летчиких коммунистах Ю. Петровах (командир), механиках П. Копычевах, шоллагIча пилотах М. Злобинах латта Грозненски юртбоахама авиаце экипаж.

Ялатаита подкормка еча дийна къахьегаш ба удобренеш самолете хьалдуьзаш тракторист А. Асхабов, М. Ишаев, удобренеш тIаоттен чуйоасином болхлой З. Магиева, М. Ахмадова, А. Багаева.

СУРТАШ ТIА: (дьалхара сурта тIа) ялатаита самолетаца подкормка еча дакъа лоцу болхлой Магиева Зинин, Ахмадова Макка, Багаева Айзан. (шоллагIчу тIа) самолета тIа удобренеш тIайотташ латт.

С. ХАКИЕВА сурт.

ПРОФТЕХШКОЛА: РЕМЕСЛЕННИКАШКАРА БОЛХЛОЧУНГА-ИНТЕЛЛИГЕНТАГА КХОАЧАШ

АПН корреспондента Валерия Прута хаттарашта жоп лу профессионально-технически образовани дешаршта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатела БУЛГАКОВ АЛЕКСАНДРА.

— Укх гуракьа советски болхлой класса юкъеенаб профессионально-технически училищаш йистеяьха ши миллион совгIа саг. Александр Александрович, мехка халкъа боахам болхлой кадрашца Iалашбара гIуллакха юкъе малагIа дакъа лоац профессионально-технически образоване системо?

— Мехка болхлой классах ах совгIа оаха кхебаьрех латт. Вож, дукха а эIамагIа дола дакъа, професси юкъарчал доацаш, производстве Iочнеш бола юкъера школаш йистейоаьхараш ба. Цу тайпара индивидуально-бригадни дешара форма укх гаргарча шерашка, гучох, геттара дIаэргъа, хIана аьлча пайдана хиларга диллача кийчон стационарни системал дукхе а эшашагIа я из. Iалмалоши лаьрхIад, профтехучилищаш (ПТУ) йистеяьхараша баахе говзал професси производстве эмпирически Iомаеш хиннарел массехказа сихагIа карaерзаеш хилар...

— Долче, ПТУ деша багIараш тIехь-тIехьа дукхагIа хулах хIаьта?

— Укх тIеххьарча итт шера профессионально-технически школе деша хьачуийцараш шозза хIана бац аьлча дукхагIа ба, хIаьта цу юкъа эрахийцаб пхул хьалхагIа дIадахача 25 шера хийцараш массел бола специалисташ.

— Масштабаш миштай профтехобразоване хIанзарча система?

— Кхо миллион совгIа йоIи зIамига саго деша дагIаш 6500 гаргга ПТУ я хIанз мехка. Цу ялхи ахи эзарнена юкъейоагIа массехк тайпара дешара заведенеш: массазара ярал сиэна йола ПТУ-ш; специальностаца цхьана цхьан хана общеобразовательни школа-десятилетка боарале образовани а луш йола юкъера ПТУ-ш оалараш (городашкарех юрташкарех); юкъера школа йистеяьккхачул тIехьагIа кагирхой дIачуийбеш йола технически училищаш (ТУ).

— МалагIа тайпа училище я дикагIа?

— ТIеххьара шиъ даьра я. Юкъера ПТУ — из квалифицированни болхло кийчбу керда форма я. Из боккъонна Iилма-технически прогрессо дIадехарешта ма-яххара я, хIара сага общественни хьашташ аьттув болча тайпара цхьана тар а деш. Оашош дIа уйлаел оаш: кхуш воагIачо дешаш даьккхача кхьа-дикъ шера хIанзара професси а Iомаю, цу цхьан хана ший общеобразовательни боарам дикка лакх а бу. Шоай хана скептикаш бар шек бувлаш: йизза юкъера образовани эцний-хьогI болхлочоа? Ишттa из кийчвеш хила дукха мах ма бодий паччахьалкхен?

Массехк наькъаца жоп дала мегаргдолаш да уж хаттараш.

Цкъа-дале, вай мехкарча халкъа образоване системо, хIаьта долче, цун бIарчча дакъа долча профтехобразоване системо а лерхIор массе оагIорахьара дегIаена саг хьалкхевелга да. Из нравственно, физически, эстетически дегIавоалавар цхьана тардела а лоархIаш. ШоллагIа-дале, беррига кагирхоша юкъера образовани йоаккхилга оттадаьд, хIаьта СССР кердача Конституцега хьежжа декхар а даь тIадожадаьд из. ХIаьта юкъера ПТУ — из йоаккхаргйолча формех цаI. ТIаккха, юххера а, кхоалагIа-дале, даькъе йоадаш лархIа йиш йолаш из алхха производственни гIойленаш а: юкъера образовани йоадаш болчарчул шозза сихагIа карaерзаю керда техникеи технологии юкъера образовани йолаш болча болхлоша. Цуа совгIа, Iилма-технически революце замалхьо дукхагIа йолча профессеша шоай дIадех, кIезигагIа кле а, юкъера образовани йолаш хулга. Цунца дувзадена чIоагIа уйла тIайохийт оаха юкъера школа йистеяьккхача зIамигача саго цхьан-шин шера лакхача квалификаце професси Iомаеш йола технически училищаш дегIайоалаяра.

— ХIанз юкъерча ПТУ-шка деша мел бераш дагIа?

— Цхьа миллиони ах миллион саг. 1980 шераже керттерча даькъе юкъера образовани а йоаккхийташ квалифицированни болхлой кийчбеш хургья профессионально-технически образоване еррига система.

— ИттагIча пятилетке стационарни училищашка кийчбе лаьрхIад 11 миллион квалифицированни болхло, 2,5-эзарчул кIезигагIа болаш дукхагIа хила безам ба юкъера образовани йолаш бола болхлой а. ХIаьта а сагота эшаш хул балхй кулгаш. Сенца кхетаде дезаш да из?

— Социалистически производство сихха дегIаухаш халаро, керда экономически лоархIаме районаш кареерзаеш халаро (дукхагIча даькъе Сибарегiен Дальни Востокен) тIа-тIа дукхагIа дIабех специалисташ.

КIезигача лоархIаме дакъа дIалоацаш дац Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIемо даь демографически хIамаш а: хьинаре къахьегама вахар дIадоладаьа тIема берий бераша, хIаьта цу шерашка, ховш ма-дарра, геттара кIезига деш ма хиннадий бераш... Цул совгIа, цу тIем тIа 20 миллион саг вонна вай, кертерча даькъе къонех унахцIенен маIа нах.

Проблема къовстае еза аьнна хет, цкъа-дале, производственни процессашта автоматизации комплексни механизации ярца. ШоллагIа-дале, шерра профиль а йолйш, смежни профессеш сихех атгеи карaерзаюлургйолаш бола лаккхаквалифицированни болхлой кийчбарца. Професси тIа-тIа, дукхагIа лаккхергйолаш вола специалист ва тахан вайна хилийза эаргвоацар.

— МалагIа хьалаш кийчдаьа профтехшколай дешархошта?

— Цу школашка деша мел багIараш паччахьалкхево Iалашбеш ба. Цул совгIа, стипенди яйду цар, хIаьта производственни практика йолча хана алапи а яйту. Болх беш яьккха стаж санна дIалоархI цар деша дешаш даьха шераш. ХIаьта эгара лоархIамегIа дар: хIара из йисте мел яьккхачоа ший специальностагIа бе болх хул.

— МалагIа перспективаш хьаеллалу хIанзара ПТУ йистеяьккхачоа хьалхашка?

— Теркам тIаозаш дола хаттараш хьаь ленинградски социологаша. Промышленни предприятей производства командирий йоаккхача группаге хаттар даьд: «Мичара дIадоладаьд оаш шоай къахьегама гIулакхаш?» ТIаккха 70 процент совгIа болча заводий кулгалхошеи цехий начальникашеи, 75 процент мастерашеи а 85 процент болча бригадирашеи а жоп деннад: «Болхлочунгара». Ишттa а боккъонна йола статистика — массе раагах болча хIанзарча ленинградски кулгалхой дикъ даькъах кхо дакъа хIана бац аьнна бараш, командни гIулакхаш хьалувцалеха, болхлой университеташ яьха ба.

Профтехучилищашта кхебаьрех вар планете эгара хьалхара космонавт Гагарин Юрий, кхозза Советски Союза Турпал Покрышкин Александр, космически кемай конструктор Королев Сергей, академик Глушков Виктор, СССР халкъа артистка Мирошниченко Евгения. Ужжамо сий дола цIераш кхы дIахо а яха йиш йолаш яр.

(АПН).

ДЕГА ЛОIАМАГIА

(ОЧЕРК)

Са довш латтар. Сигале йийкха яр. Кхаьча комсий тайдолгаш санна Iочуохкадена дадар дошо седкъий. Навас, бер теркадеш сацна теркайора вагонаш. ЦIаьрача яра гIоалла йода поезд: аьрда оагIорахьа дизза кIи канаш лаьтта хьуад, хIаьта аьтта оагIорахьа михо ловзаду хьажкIий баьццара гIадамаш. ДIа, гаьнка, йоаг сийрда электрически лампаш. Дахчин волла тIа улл Юра вагона тховнага а хьежаш. Цхьабакъда керта чу хьуаз тайп-тайпара уйлаш. Мишта тIаьцаргла-те со? Фу моттиг я-те из Малгобек? Дегадехар, тIехьера экзаменаш дIа а еша, дипломаш хIалуча хана шоай хьехархочо, физико-математически Iилмай кандидата Лицевске даь дIайха къамаьл, «наьхара никъ ираз долаш хилба шун» аьнна бакъха ловца. Ма сиха дIадахар уж шераш! Хьайла, тахан хилча санна дагаух-ах сона из деррига а. Ма тамашийна сиха йода кх...ха. Гой, школа чакхъяьккха а ма-чай аз дукха ха. ХIанз со се ва хьехархо. Ка иргьайй-теш са? Хьехархо яха сийлахьа цIи бакъьергйий-теш?

Корах арахьежача низтаьа холу наг-нагахьа тIехлелха цIенош, гаьнаш. Сиха йода поезд. Кастта Грозный гучаяргья. Грозненa гарга ме гIорта кхы а корзагIвоаккхар уйлаш Юра. Цкъа ура а хай книжка бе доллар во, тIаккха йоадIвоегIорволар. Поезд ха тIа гIолла йодаш санна теркаш хилар дарий а хацар е цIаьдениилга дарий а хацар: тIатIертар иаб. Дукха ха кхалехьа мерзача набарех чуийра Юра.

Ши вагон мара Юрайна гаьна йоацаш ишттa дега сатем байна хьуалар къона йоI — Марина а. Е. Юрайна а е Маринайна а вIалла дагадацар шоай ираз шоаш тIанийцача, дегаша хьобаяьаь болхача МагIалбике шоашта корадергда аьнна. ХIанз Марина цIаьхказа а цIаьхказа а дешаш яр ший бе доалла йистош йиттIа письмо.

Из письмо цунга дикa дукха ха яр. Цу хана-м Марина II-ча курсе мара яцар. Цу шера Маринай стройотряд яр Нохч-ГIалгIайчене ена. Укхаза тосадення дар из доттагIал. Цхьан лагере яр Iеш Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института студенчески гIишлои отряди хьыьшийн. Хьасий бешамашкара хьувкъам чуэцаш бар уж. хIаьта Лизаи Маринаи цхьана болх беш бар. Цкъа Маринас кхай тIа кулг хоададир. Новкъостеи тIехьайнса безам боаца Марина кхай тIа Iийра. ХIаьта гаьна йоацаш уллуврча мул тIера йоI укханна новкъостала ера. Из ер Лиза.

Ишттa байзар уж тоссаделар доттагIал. Цул тIехьагIа болх беш а салоIаш а масса хана цхьана хулар уж. Новкъосташи бегашта «шола бе» йиж-арий» аьле цIи йоаккхар Маринайн Лизайн. Шоаш къасташ адресаш дIа-са яйцар цар. Цу хана хезар Маринайна Малгобек яха город. Дукха лувцар Лизас ший городах лаьца, хьоашалгIа ехар. ТIеххьарча шера шоллагIча семестре Маринас Лизайга ше Нохч-ГIалгIайчене я безам хилар хайтача. Лизас шоай Малгобеке яйхар Марина.

...Грознерe араьлча шин сахьата никъ бича Малгобеке хьакхаьчар автобус. Корах арахьежача Маринайна бIаргайра Лиза. Сов чIоагIа гIадьяха дегIа гIоарал дайра Маринай. Дукха дар дувца мехкарий. ЧIоагIа йIайха, дог-безамца тIанийцар Марина Лизай дас-нанас, беррига дезало, езелар цара эздий йоI.

Тоаьш бац Малгобеке хьехархой. ХIара шера дешара шу чакхдаьча сатувс укхаза хьехархошка. Боарам боацаш раьза вар гороно заведующи Цечоев Закре кердача хьехархошта.

Районе эгара дукхагIа хьехархой эшаш яр Инаркъера № 12 йола школа. Физикеи математикеи хьеха вIалла хьехархо вацар школе. Марина Инаркъе хьожайир.

Юра а ше Малгобеке хьа макхаьчиге гороно вахар. Юрта хьожавае ше яхеш декар дир цо. Цу гIулакха раьза а хинна Юра а хьожавир Инаркъе.

Безаме тIанийцар Юраи Маринаи, ишттa кхьбола керда баьккц хьехархой школе коллективо, беррига юртахоша.

ДIадоладелар дешаре шу. Урокаш дукха яр Маринай. Юххьанца халонаш йийслора, е цкъаза лоархIалашар урокаш. Дагаухар ший дай бахе город Иловайск. Цхьабакъда, Маринайн ше цхьаь хетац, да-нана датедоакке а. Укхаза цун дукха керда новкъостий ба. Бераш а езаелар Марина. 8—10-ча классашка яр из хьехаш. Математика чоалхане предмет да. Из дика кхета а деш Маринас дукха болх бора дешархошца, эшашта кIезагагIа ярашца е во кхеташ тIехьабусарашца соавлеи урокаш йора.

Юххьанца вIашагIъелар Маринас математически кружок, вIаштIехьдаьккхар «Математик» яха пенгазет арахецилга. Аалха Маринас ший ха а хьаьнар а ца кхоадеш къахьегарах цхьан кога тIа даьлар математика хьехилга, бераш дикагIа кхетадьлар дешарах. Маца хиннай ца хошт йицценна математически олимпиада чакхъяьккхар Маринас. Денгара дента совбулар дешархоштех хьехархочоан юкъера безам. Каст-каста юртахоша шоайцига ехар из, бер харидаьча датабоалар. Кхетадир Маринас шийх хIана нах тешелга а ше дарна езайналга а.

Кхы тайпара боацаш цетта дIаболабелар Юрай къахьегама никъ а. Ший хьалхарча уроке экскурси йир Юрас. Еррига класс школена IотIайтта латтача хьуагIа яхар.

— Вай Iомадергда, — аьлар Юрас, — Iалам, цун къайленаш, Iилман Iалмай юкъера буьзам. Из деррига-м хIанз вай дийца дагдац, урокаш йолча хана а мукъача хана а бола берга вай. Юрайна а кхаьчар 8—10 классаш. Раьза хилар дешархой шоай вокхагIвола новкъоста. Физика чIоагIа шийна теркам тIайоаш, чоалхане Iилма да. Массе хана Юрайга гонахьа тайп-тайпара хаттараш деш дешархой хулар. ХIара дийнахьа цхьъикта цхьа гIа боаккхар кIаьнкашеи йоIигашеи физика къайленашкахьа.

Духхьал ший предмет хьехарах лоIам хилацар Юрайна. Общественни вахара а юкъеяхар из. Хан-ханнахьа арадуйла дьалар «Физик» яха пенгазет. Физрукаца дага а аьнна Юрас лаьрхIир футбольни команда вIашагIйолла. Юра-м ше а вар футбол езаш. Школе деша нагIача хана а институте а футболах ловзар из, боксех кIалтохаргах летачеи секцешка ухар.

Школа гаьна йоацаш йоккха баьццара аре уллар йоархIаш а тIакьяна. Бераш вIаьи гI а тахa шин-кхаь дийнахьа цига болх беш вьялар Юра. ХIара хоза, кIирапа белгалдаь мугIараш а долаш бIарг тIоттанш яр футбольни майда. ЛаьрхIа совхоза мастерске яйтар футбольни наIараш. ХIанз мукъача хана каст-каста футбольни матчаш чакхйоахар школе.

Цкъа кIира отпуск а яйца даьх-лаьнах бIарг тоха Кировске цIавахар Юра. Воарам боацаш гIадбахабар уж шоай воI бIаргавайна а. Юрас ший балхах доккхал деш дувцарах а, гаьнарча юрта бахача наха шоай воI Iимерза, безамца тIанийраа я. Дег тIара баркал йовхар цар Юрай новкъосташта, хIаьта Юра юхевоагIача хана салам-моаршал ле аьнна тIадиллар. Ший хинна боксерски кулгахйоахоргаш ера Юрас цIагIара. ХIана цо лерхIар бокса секци вIашагIйолла. Геттара раьза хилар бераш цу гIулакха. ХIара денна чIоагIгIлора цар доттагIал. Бераш дикагIа деша даьлар.

Школе каст-каста хулар тайп-тайпара сакъердаме мероприятеш: викторинаш, диспуташ, салаIара сайренеш, хелхараш. ДукхагIча даькъе цу балха кулгалдеш бар къона хьехархой. Цига вIашагIбетталора Юраи Маринаи. Мукъача хана кино, концертага хьажа болхар. Ишттa тоссаденна цар доттагIал хIара денна чIоагIлора, безам совбулар. Езелар Юрайна эздий, къона йоI, Марина а яр Юра везаш. Ишттa хьахилар къоначa хьехархой керда дезал.

...Дй сайрангаьла ласташ латтар. Ер тIехьара урок яр Юрай тахан. ЦIаьхха корах арахьежача цулна бейра гаьна доацаш дагIача цIен корах арахьувза кIур. «ЦIа доаг... цIагIа саг вац-те», цIаьхха есар уйла.

— Бераш, — аьлар цо сатийнача, цхьабакъда, кхьча тайпара сихча оалаца, — из дIара цIа доаг мотт сона. — Долле долх вай. Массавар корах арахьежача аралелха цIера сийгаш бIаргадайра, цу минута класс йоассиелар.

ЦIа доагаш дар. ЦIагIа зIамига ши бер мара (цаI агача улаш), кхы саг а вацар, беррига а гаргарча наьха саг цIайоагIача юв кийчо еш бир. Юра цIем изIарга кхаьчача хезар берий цIогIа. Нил хьайла яр. Ха це йовеш корах чуйккхар из. ЦIа дизза кIур бар, пенца улла кIуаса, менге тIера поартол йоагаш яр, тховна арданхех кIур бувлар. Са доаккхалацар. ДIа-са хьежача бер бIарга а ца дайна менге кIал хьежар из. Цу кIал уллар яих шу даьнна кIаьнк. Из маркIа а велла дIаводин хьалха ше ца зийнача агах дIаккхийтар из. Цу чу уллар шоллагIа вола кIаьнк. Букъ тIара костюм латтавар Юрай. Шаккхе кIаьнк маркIа а воллаш арайккхар из корах. ХьатIаккхьча бераш ка ши кIаьнк дIа а веница шийн барзкъех летасими цIи йоайир цо, тIаккха вайра чIета кагбир. Дукха нах бар цIи йоае оарцагIбаьнна. КIалхардаькхар цар массане а цIенош. Сахьтамчура дьахе хиина ши бер а метте дера. Кхы цхьа кийн яьнкалаpе шаккхе бер кIуро дуаргдар. Цу хана деиз шоай воI, вошa мо мара кхы башха воккхаш лаьрхIар из хIара юртарча цIагIа. Цхьабакъда, къьастта везаш из берий даьнанна — ЦIороевгIарна.

Ер алхагIа шу да Бесроевыгiар Юраи Маринаи, Таганрогера хьехархой институт чакх а яьккха, шоай деташ хьайкхарах комсомольски путевках Малгобекски районе балха баьхка. Дешархой пхи выпуск хиннад цар вахаре. Цхьабараш институташка дешаш ба, вокхаш дийша а баьнна юрта боахамо а, промышленноста а, хьехархой болаш а болх беш ба. Каст-каста письмаш ух царгара баркал яхаш, датабуваш. Каст-каста боагIа уж шоай хьехархой болча.

Дукха совгIаташ тайнад Юранеи Маринаеи хьинар ца кхоадеш къона тIехье коммунистически дог-уйла, кIоаргга зIенеш йолаш кхееш хьалхара, Нохч-ГIалгIай просвещение министра баркалаш а хлайкадаьд.

Д. КАРТОЕВ.

Доазол дехьара

АПН интервью

США доалера нах— Советски Союзаца леладу гӀулакхаш дегӀадоаладара тӀехьа

15-ча ноябре американо-советски торговни экономически совета сесси хьайийлай Лос-Анджелосе. Цул хьалхагӀара сесси шу хьалхагӀа Москве хилар. Цига дакъа лаьцарал тӀаьхьа СССР-ан США-нен цхьана леладу торговни экономически гӀулакхаш шердара тӀаьхьехача Л. И. Брежнева.

США-рча доалерча нaxa фу хет шу даьначул тӀехьагӀа? США-рча корреспондента Г. Герасимова хаттараш дахьд доалера гӀулакхаш дизза леладеш болча американски деятелашка США-нек СССР-ан юкъе цхьана леладеча торговни экономически гӀулакхашкарча хӀаьзара хьалея хӀахорча торговлен хьакъехьа. Къамаьл дерза хана дийцар американски рынке Советски Союз «аьттув болашагӀа доле хьал» хилийтарца дуззаденна дешаш. Торговли аляха Советски Союза мара гӀойле йолаш яц аьнна хеташ США белгаларча гӀоалрашка дӀаьржа уйла йийцар. Американски бизнесменаша дийцар цхьана леладу гӀулакхаш шердара даькъера американо-советски торговни экономически совета лоархӀам лахх бара перспективай хьакъехьа а. Американски доалерча наьха йиналашта хетараш лохе дуац.

Джон Джейнс, «Дрессер индастрис» яхача компание председатель:

Советски Союзаца вай гӀулакхаш леладу дукха шераш дӀададьнад, уж шерда дага да тхо. Юкъе этта халонаш доттагӀал тӀоаь дага а дуваш дӀаьхай оаха массоза а. Оаха шун мехка мехкаьтта промышленноста лаьрхӀа йоккхий компрессораш, бурувтоха вышкаш, кхыйола оборудовани хьалхийтай.

Торговли буваммаш шерделча доалерча сага дегдаха доагӀаш гӀулакх да, цхьабакъда США тха экспортни торопашта доавув уттадеш йола духьалеваш шийсалу тхона. ХӀаьта а тӀехьа тӀайоагӀача хана тхоашта юкъера гӀулакхаш дегӀадалахкарга дегдоахаш ва со.

Роберт Руза, «Браун бразерс энд Гарриман» яхача инвестиционни компание правлене член:

Американо-советски торговли цхьан оагӀорахьа мара лела йиш йоацаш йола улица» я яхаш йола аргумент сона цӀакха а бакъ хийттац. Техника дукхача доакъошка хьалхьяьнна йода США, цхьабакъда да хало лоархӀ, оахош пайда эца йиш йолаш долчеи пайда ца эачей советски технически карагӀдьнарий хьакъехьа Американе хӀанз а кхоачам болаш ца ховаш хилар. Укххаз цун баьханех цаӀ — Советски Союзе карагӀдийначa тайптайпарча технически хӀамай харпонца ца я беш, бокъонца бе боагӀача тайпара мах бе ховргдолаш йола специалисташ кхоачам болаш дӀа-юха ца ухийташ хилар.

Аьттув болаш хет сона, торговле министр М. Блюменталь, бизнесмен из хиннача хана, Советски Союзацарча торговли гӀулакхашта тоъал шийй опыт йолаш лелар. Цу гӀулакхо правительства хача моллагӀча хувцамий шийн хьалхагӀа ихкарашачун эффективенегӀа мах бек уж чакхдакен ховргдолча сага хьал тӀа оттаву из.

Юджин Секулов, «Райдио корпорейшн оф Америка» вице-президент:

ХӀанз шерра цхьана гӀулакхаш лелаву оаха Советски Союзаца. Тхоай филиалага, Эн-би-си яхача телевизионни компанега гӀолла согдашена вай оаха Москве хургдола Олимпийски ловзараш США телевидене тӀолла гойтаргдолаш, Оаха Советски Союза оборудоваш а лоттаю, кинескопаш йоккаргйолаш переговораш я ю.

«Цхьан оагӀорахьа мара лела йиш йоацаш йола улица» сона цӀалле а хетац вай торговлех. Шинна оагӀонна гӀойле йолаш я из. Тха вокх торговли партнераш хӀанзале шийсдаь «аьттув болашагӀа дола хьал» Советски Союза а хилар логдоахаш ва со. ХӀаьта из вӀашгӀехьдаьнначул тӀехьагӀа дикха дакхлургба американо-советски торговни экономически совета лоархӀам.

Питер Фланиган, «Диалон, Рид энд компани» яхача инвестиционни фирма исполнительни директор:

Тха коммерчески гӀулакхаш бокъонца вӀашгӀехьаргдола сахьат хӀанзчул тӀехьагӀа хьатӀеотта дезаш да. Цхьабакъда хӀанзале а гуш да коммерчески гӀулакхаш дикка тоадала доладенна хилар. Инвестиционни банкираша шоай оагӀонгахьара дикка гӀо даьд цу гӀулакха. Масала, оаха гӀо даьд «Арико» яхача компанека СССР-а бурувтоха вышка яьйтара.

Геттара дика гуш да, лерттӀача хьалашка дунен тӀа эггара йоккхагӀа йола экономически ши система вӀаши торговли лелае езаш хилар. Иштта гуш да, Советски Союза хьашт долаш йола продукци Америке а ВӀашагӀкхийттача Штаташта мишш хила торлун дола товараш бедала тайпаш Советски Союзе а хилар.

Со бокъонца дог тийш ва, Советски Союза «аьттув болашагӀа дола хьал» хилийтар Американа гӀойленагӀа хилараx. Дискриминаци сецайича даьнна ма дий из-м: Джексона тоадьр сона цийса хетац. Из дӀадаккха доагӀа.

Э. С. Чепмен, «Катерпиллер трактор» яхача компане вице-президент:

Нагахьа санна ВӀашагӀкхийттача Штаташтен Советски Союзан юкъера торговни гӀулакхаш лерттӀа леларе, торговли шерьяр, шинна а оагӀонна пайдане хургдар аьнна хет сона. Шун мехкаца корта болаш леладу гӀулакхаш дика лоархӀаш а уж дӀахо леладеш шердеш лаьрхӀа а да тхо.

Торговле даькъе конгрессон администрацен дергдар хӀанзехьа ха хана да, цхьабакъда укх тӀеххьарча хено, цу хьакъехьа, хьанхагӀарчул дукха дукхагӀа дуац а язду а аьнна хет сона. ХӀанзале а ардеьнна кепайоазув да латтача хьала йоагӀаш йола анализ еш, а торговли режимех кредитех дешаш политически тӀавоттабеча низах дӀакъоастаделга могаш я.

Милтон Розенталь, «Энгельгард минералс энд кемикалс» яхача компане президент:

Шоэзтхъа шу соагӀа ха я тха компане Советски Союзаца гӀулакхаш леладу, советски арахьарча торговни организацешца а чӀоагӀа гӀулакхаш тоссаденнад тха. Лакха таможенни пошлинаш ца йоахаш йола бедала материалаш я оаха дохкар-эцар дер. Цхьабакъда «аьттув болашагӀа долча хьала хьакъехьара» дош де вай мехкашта юкъерча торговли гӀулакхий ерригача компенсация Ӏоаткъам бер. Нагахьа санна оттадаь доазонаш хьаделлай, паргӀатагӀа хургда гӀулакх.

«Цхьан оагӀорахьа мара лела йиш йоацаш йолча улица хьакъехьа» дувцараш нийса хетац сона. ХӀара мехко леладеш йола торговли цунах шийна гӀойле йоаладаь лелаю. Из массаза а иштта долаш да, Советски Союзан ВӀашагӀкхийттача Штаташтен юкъерча торговле зе дац ВӀашагӀкхийттача Штаташта.

Со сай уйлашца диллача оптимист а хӀаьта, цӀена догуйла долаш хуле, хьаувтташ йола проблемаш къоастаюлургйолгах тешаш а ва. ЛаьрххӀа лийнад из американо-советски торговни экономически совета гӀулакхаш, цунхьа хет сона, цо бер геттара дика болх бе аьнна.

Соахка ноябрь бетта американски бизнеса кхо бӀаь соагӀа ихха хилар совета сессе балхаца дакъа лаца Москве вахa. Боарам боацаш чӀоагӀа пайдане хилар совета болх шоашта хьашт хилар хьахьеккхачех цун балха из йилар шоашта ловлга хьакхийккдьчех Советски Союза кулгалдеча деятелашца хиина вӀашагӀкхетараш. Къаьстта а бӀуболийташ дар г-н Брежнев дӀахо а совета членашца вӀашагӀкхеташ хилар. Цо хьахьокх совета болх цо ше хьалдоацаш а Советски правительства хьалдоацаш а хилар.

(АПН).

Нью-Йорк.

Канадерча мехкара тӀеда болча наха Оттаве США посольства здание хьалхашка пикет гулъь хиннай. Пикетчикий транспоранташ тӀара лозунгаш «ДӀаяккха нейтронни бомба!», «ДӀадаккха гера Ӏоадела!», яхаш хиннад. Машар бовргий столицан комитете члена А. Керова аьннад: «Тха демонстраце де лерхӀар — дӀахо гера Ӏоадера духьалара къовсам шербара общественни мнени оарцагӀьаккхар».

СУРТА ТӀА: Оттаве хиннача пикета доакъашхой.

ЮПИ — ТАСС телесурт.

«ПаргӀатача дунен» юхь

ТӀАДИЛЛА ЛУШ ЙОЛА ӀОАЖАЛ

33 шу даьнна Хайнц Петроффа, Кульмбах яхача малхбузенгерманиски городерча рекламни фотографан цун даьна пенсионерах дукххача хана дена дагадаьллар кхоачаш хинна ди дар из: юххера а шоай доалахьа цӀа хиннад! Бакъда, дӀоагӀаш дӀалуш хиина гӀиндошъеча фирма цикал цицалькхав кердача цӀеношка чухоьшараш букь чубаха хиларо, вешта цо Ӏеркалдаьдац из. Цхьабакъда шоаш чуӀергболча кердача моттига иаӀара санагӀа хоададь чухьа боалача хана тӀеххьара гӀа бовкхаш хиннав дах воӀн. ЦӀа хьалле кредит тийшача байна шоашка хьаьрча декхар лаьрхӀача кхетадаьд цар шоаш из дӀатекха баргбоацилга. Шоаза даьнаца герзо чакхдьхад цар лоархӀамаш.

Цу тайпара моттиг алхха из цаӀ хиина Ӏац, яхаш язду «Штерн» яхача малхбузенгермански журнало. Майнцерча университетерча криминолога Арманд Мергена дешаш белгал е доахаш: «Декхар доалларашa тӀа-тӀа дукхагӀа боабу шоаш шоашта етташ, хӀана аьлча тамашийнача гӀоазарах атта дӀа а кхийте, цунна юкъера бовла ца могаш бус. Декхар доалларех «бийдаа каша бахар» кӀалкара боалара алхха цаӀ мара боаца никъ лоархӀ дукхачар, хӀана аьлча хьалхагӀе а ховш да, «эггара белке волчунгарча» балех обществаня гуча цун гаргарча ваха яла гӀойле яц, цудухьа бӀарча девалаш «суд». Ше шийна тоха-ле хьалхегӀа тепта йийтта шийй сбега дикъ бери дийнад декхараша готваьча шийй доаладьа йоккха йоаца фирма йолаш волча Пауль Штаппена. Гаргарча наха гара йоалаьча автомобиль чу арлеттача газашка шоаштеа шоай къовгаштех отравлени яйтай корашта кизгаш детташ волча Ганс Кювен цун сесагои:

«Индустриальни общества» юкъера дӀадала йиш йоаца гӀулакх а хиина дӀаэттад тӀадилла Ӏоажал телга. Шоай хӀамаш дукхагӀа меьхале этеи цу тайпара цийхар алсамдахен ловш йолча фирмаш шоай товараш гӀад а яхе дохк тӀадилле. Царна ловкъостала оарцагӀйоал бактереш санна ебаш латта, дукхагӀа йолча хана шековаккхаш доле гӀулакхаш леладеш йола кредитни обществаш. ТӀа-тӀа бебаш бола клиенташ бокъонца гобий юкъеберзабу, кӀирдаь рекламни письмош кхухьийт царга, цӀагӀа «хьесамчаш» ухийт. Йоал йоацаш, саг доал отта ца везаш ссудаш нийе шоашта йоах царга. Раьза хила догъоттаргдола дешаш арадаьннад: «сиха ахча»: «са мел бийнача меттеэ эца йиш йолаш да кредит», яхаш язду «Штерн». Из финансови «илсмале», бакъдар аьлча, наха дика хилийтар, духьа хьаеш яц; цун экономически ларда вахара хилаиза аргйоаца хӀама эца низ ца кхачар. Ма-дарра аьлча, инфляцеформах цаӀ я из.

Кхетадеш да, беррига баха нах декхарийла а баха, хӀалак хилара кхерам тӀа-тӀа боккагӀа хулаш хиларо — хӀаьта хӀана ФРГ-е доахкача частни декхарий боарам 110 миллиард марка лоархӀаш ба, наькхад доазка бераш а цӀеза лаьрхӀача хӀара нахача сага цхьа эзари ах эзари марка — декхараш тахара халонаш тӀа-тӀа чӀоагӀагӀа уттаю. Дукхача хьале бокъонца долча совдегарала хьакъехьа дувца йиш хилар хьехьонхаш дола масалаш доаладу журнало. Масала, Мюнхенерча цхьан болхлоч механика «Франц Хабингер АГ» яхача фирмагара юхалург 1885 марка ахча ийнад, хӀаьта юха тоххача хана ши эзари ах эзари соагӀа марка яла йийзай. Цхьаькха болхлочо Ольденбургера 6900 марка ссуда ийцад, хӀаьта цунгара юха дӀадийтад 11530. Болхлочо дош суде деннад, цхьабакъда цун жалоба дӀанийцаяц, хӀана аьлча законо «шийгтара доазув оттадаь совдегарда лелддара».

«Кредитни тӀувсаш» («Штерн» тилла цӀи) къаьстта чӀоагӀа тӀаккхув «нах санна баха» хьажара духьала ца боалалуча, цхьабакъда шоай торо меллий хьажар кхерам (юхалург ахча дала мегаргдолаш шоаш кхочвоболаш чӀоагӀа боахам боацаш лархӀа тарлургдаь) йоккхийча банкашкара ахча деха ца лоархӀабеча болхлошта, лоадам боацача гӀулакхаш тӀарча наха, аӀен воаношта, пенсионерашта.

Ма-дарра аьлча, тӀа-тӀа дукхагӀа нах кредитни обществай мукъагӀа болх, хӀана аьлча цар алаш юхасоцаду цар, алапех цхьа дакъа (цкъаза ах) мара дӀаддаьа мукъа ца а луш. Цар кхы ергьяц забастовкаш, къахьегама хьалаш тоаделга дӀадеха мегаргдац царна — шоай моттигах ца бохаш ха дӀаяхийтача кхоачам ба царна. Укх тӀеххьарча итт шера диказа дукхагӀа хиннаб уж. ХӀаьта, нагахьа санна мичча беса дале а ювлаш балках баьлча — из каст-каста хулаш ма дий,— вахар кхы метта доагӀаргдоацаш деха да. Иштта кӀазморг тӀакхаьчад Хельмут Горцеллока, хьалха «Фольксваген» яхача концерна болхло хиннача. ТӀадилла стереокомбайн, бе-бе бесаш гойта телевизор, фотокамера, юххера а, автомобиль ийшачул тӀехьагӀа шийй хӀама геттара тоаденнарг лоархӀаш хиннав из. Цхьабакъда цул тӀехьагӀа дукха ха ялалехьа балхара дӀаваьккха нзаешена енай цунга, тӀаккха из дар ше да волаш мел долча хӀамах из воалаш хилар маӀан долаш. ТӀаккхувш судебни исполнителаш а болаш, дог-пехк дохача дӀакхоачаваьа а волаш, психиатрически клинике ваьхьав Горцеллок. ХӀаьта а цун «дика аьттув баьнарг» лоархӀаш а да.

В. НИКОЛАЕВ.
(АПН).

СОВЕТИЙ ӀАЬДАЛО СОНА ДЕННАР

Къахьегам дета тӀоале я. Цудухьа вай Конституце тӀа законе наьъана дӀачӀоагӀдьад вай мехка вахаш волча хӀара сага къахьега бокъо йолга.

Са нийсархойи сон материальни рузкъа хьакколлача къахьегаш дац. Цхьабакъда тхо къахьегама юстара летт яхалга дац из. Тха эггара керттера болх хӀанзарчоа школе дика дешар ба. Вай мехка хӀара эӀамига саги йоӀи юкъара юкъера дешар дийша хилар законо тӀадожадеш хӀама да. Деррига а наьха ираза вахар вӀаштӀехьдаккхара Ӏалашдаьча вай мехка хила доагӀаш дола гӀулакх санна тӀаэц из. Цхьабакъда эггара чӀоагӀа дегӀадаьккача капиталистически мехкашка а тӀехь дешара цу тайпарча боарамга нах боала тоьна хилар теркалдича хӀоаргагӀа кхетаде, волалу советски наха пачхьалкхено еча цу йоккхача Ӏалашон маӀан.

Хоаш ма-хиллара, дешар мах боапаш да тхона. Цул соагӀа, дика дешара мел эша хьалаш вӀаштӀехьдаьлад. Духхьал болхлой поселкерча тха школе йоккха сийрда классаш йоаллаш я дика библиотека, спортивни актовии залаш. ХӀаьта физически, химически, математически, литературни, кхыйолча дешара кабинеташка гулъяй цу Ӏилмай хӀоаргаленашка кхача гӀо деш йола тайп-тайпара пособеш, прибораш.

ХӀаьта эггара керттердар да школе вӀашагӀкхийттар шоай болх дика хоачеш дешархой духьа цхьаккха хӀама кходеш боацачеи хьехархой коллектив хилар. Вешта аьлча, тха школе кӀоарга знанеш, лакха идейни кхетам балара мел эшар долеш да. Из деррига тха къахьегама — дешара эшаш дар да. ХӀаьта иштта дика салаӀа торонаш а я тхе. Школе болх беш я тайп-тайпара кружокаш, спортивни секцеш. ТӀаккха ахкан каникулаш йолча хана безам барий е пионерски е спортивно - упахцӀенок лагере бaха йиш йолаш ба.

Сай Советий мехка гражданин хилал ираз хиларах доккхал ду аз. ХӀана аьлча сай беррига нийсархой санна ираз долаш хиннад са берал. капиталистически мехкашка боаца деша, къахьегамга хийле, салаӀа бокъо я са.

ТӀаккха деррига доагӀаш дар санна хьагӀа а ийдеш шийгара наха пайдане хӀама ца деш ваха йиш мичай. Цудухьа се школа чакхъяьккхе аьлча наха эггара чӀоагӀагӀа эшаш бола лорий болх харжа дага я со. Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизар дездаьча вай мехка шийна дагалаттар кхоачашдара къахьегаргдолча сага кхоачашдулургдолаш хӀама да из. Сайна деррига кхаьрина денначи вай Даьхен, вай халкъа хьалхашкара сай декхар иштта кхоачашде уйла я са.

Я. ЦИЗДОЕВА,
Карабулакерча № 1 йолча школа 10-ча класса дешархо.

Тхога язду

КЕРТТЕРЧА ЗАКОНО ДӀА МА-ДЕХХАРА ФАЬЛГАХ ХИННА БАКЪДАР

Сагаа дезагӀа хӀама дац вай пачхьалкхопе. Цун вахар ираза хилийтар духьа деш да вайнгара долла хӀама.

60 шера низ бола экономика хьа а кхелла. Советий Ӏаьдало вахара хьал тоадаь ца Ӏеш, культура йоккхий ганзаш а ейнай халкъа. Из иштта хилар холу вайна хӀара дийнахьа. Иштта да вай партен правительствай хаддаьза йоакхо ирах даьккина беркат. Из ца кхолчаш цхьаккха а маӀниг яц вай мехка.

Масала, хьажаргья вай тха Малгобекски район. Духхьал укх тӀеххьарча шерашка гаргдаьна юрташкарча цӀенош, керда наькъаш дехкад, клубаш, библиотекаш хьалльяй. Йоккхийи сийрдеи школаш я Йоккхача Ачалкхе, Инаркъе, Кердача Редахте хьалъяьраш. ХӀаьта тха района къахьегамхошта мел хоза хеташ да МагӀалбике хьалаьь башха-дика культура Дворец. Шоай мукъа ха культурно салоӀаш дӀаяьу цига наха.

Из аз дувц, хӀанзара хан дӀахха шира замен вӀаши нийсъяр духьа. Хьалха чӀоагӀа халела лелар нах, къаьстта а гаьнарча юрташкара бараш. Йоаго хӀама къе яр. Гаьнна хьун чу а бахе дахча доахкаш, из цигара Ӏотеххаеш лела хьувазр нах. Къаьстта Ӏазвое бар кхалнах. Мел дукха хӀама дар цар цӀагӀа де: барахьаш кулгашца луттар, даа хӀама кийчдора, дахча доаххар, вӀудалаш ги а йоаккаш хий дхухьар. МассагӀа лог цун кулг кхача деза хӀама.

Балха гӀулакха ваха района массе юрташка хул со. ВӀалла а тара дац цар вахар Сийлахьйоккха Октябрьски революци хилалехьа хиннача. ДӀа чу мел вахача коа бӀаргагу йиш я еттача кирпичех дахь доккхий, сапаргӀата цӀенош, шоай доалахьа машинаш, мотоциклаш, хӀаране цӀагӀа телевизор, радиоприемник, хоза цӀенче. Беррига нах гӀирса дика кийчбелла ба. Дог гӀоздоал из доллда хӀама бӀаргалейча.

ХӀаьта Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци хилалехьа лоамароша фаьлгашка шоашта духьале уттадаь хӀама да тахан вайна гуш дар. Гаьнна хьалха, со бер долаш тха вапе дувцаш хезад сона шийй наье дуйцар. шерчаши говраши дукъа ца йоазка вордаш хьадарга наькъашка гӀолла, сигала аьшка тиъамаш дола оалхазараш лелаьргда, цу хана малх сийрдагӀа хьежаргба, буц баьццарагӀа хургьа, хӀаьта вай лоамаш кхаасага низ кхоачаргба инчьакъа кхача, беррига нах, моллагӀча къамах бар аьнна бешашца доацаш, цхьа вежарий йижарий санна бахаш сийрда кховне хьеиш хургьа, яхаш.

Са наье фаьлгаца дийцар бикъ а хиина дӀаэттад тахан. Вай даха а дах фаьлга хьисапе болча мехка. СССР хӀара гражданин цхьатарра бокъо а йолаш хьалъеш ва фаьлгаца йийца из сийрда кхоане. Деррига из вайна деннад вай сийлахьча Коммунистически парте, дунен пролетариата баьчча Владимир Ильич Ленина, Сийлахь-боккхача Октябро.

Укх деношка советски наха, дунен дерригача прогрессивни адамаша дездир Сийлахьйоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу кхачар. Аз доккхал ду дунен тӀа эггара хьалха хьахиначa социалистически пачхьалкхене се ваха хиларах, цхьатарра бокъо а йолаш сийрда кхоане-коммунизм хьалъеча сайгара доагӀа дакъа юкъе а хьош къахьегаш хиларах.

Сай къамаьл чакхдоалаш ала безам ба са, СССР кердача Конституцех. Из вай вахара Керттера Закон да. Цо дӀа ма-деххара даха а б… бе а беза вай.

Д. КЪРСКИЕВ,
Малгобекски горсовета ВДПО председатель.

Юрта Советах хетта даьча цӀенолга чу я Ачалкхера библиотека. Арахьара тӀахьежача безам тӀагӀорболаш еще а, цу чу дӀачуваьннар декке варгвац. Наха деша аьттув болча тайпара Ӏодехка тайптайпара газеташ, журналаш да укхаза, хоза кийчъяь я библиотека чура че.

Цу эӀамигача цӀаэга фусамнена я хьона культболхло Маматова Люба. Шийи болх дукха беза цунна, цудухьа шоай юртарча эӀамигачоа а вокххачоа а товр де а гӀерт.

— ХӀанз тха юрта книжкаш дешаш 600 саг ва. ХӀаьта библиотеке 650 эзар книжка да, — йоах Л. Маматовас.

Библиотеке болх барал соагӀа, общественни декхар а дизза кхоачашду КПСС членалла кандидат йолча Любас. Юрташта юкъе кепайоазон яздаеш доаржадеш я яз.

СУРТА ТӀА: Ачалкхера библиотекарь Маматова Люба.

С. ХАКИЕВА сурт.

Газеташи журналаши — хӀара цӀагӀа

Кепайоазув доаржадара балха се юкъе массаза оа, бехктокхаме хеташ кхоачашбу аз из. ХӀаранега газеташи журналаши дукхагӀа яздайта гӀертарах чекхдоалаш дац гӀулакх. Со гӀерт моллагӀчунга шийна хьашт дола, эша газет а журнал а яздайта. Цу хьакъехьа профилактически болх бу аз хӀаранеца.

Тха автотранспортни предприятерча дукхагӀа болча шоферашa шоашта «За рулем» яха журнал «Грозненский рабочий» яха газети мара язде тигацар. Кепайоазон хьакъехьа къамаьл деш гучадоал шоферий бераш хилар. Шоай берашта «Веселые картинки», «Мурзилка» яха журналаш цар яздича бакъехьа хеташ къамаьл ду аз. Ховш ма дий, уж журналаш хьаухаш хилча бераш мел чӀоагӀа гӀадгӀоргда. Цу хьакъехьа къамаьл дича массека а раьза хул шоай бераштa товр бе.

Иштта наха чӀоагӀа эшаш газеташ ца «Правда», «Известия», «Труд» яхараш. Уж цадаь е дукха нах ба тха предприяте.

Цхьачар тоса лелаву кепайоазонна ялуга. «Хьаяздея моллагӀа я, бе дацар уж-м. Хьона план ма-эоий» оал цхьаболчар. ХӀаьта гӀулакх духхьал цхьан планах тийша мича Ӏа. Кепайоазонна язвалара кампани — из планагӀа, белгал ма-дарра наха юкъе газеташи журналаши доаржадара методех цаӀ я. Цу тӀа а, наькха хьашташ диззагӀа кхоачашде а чакх ма йоаккхий из. ХӀара сиг декхарийла ва массе оагӀорахьара шийй кхетам дегӀабоалабе. Цуина доаза деза дунен халкъашта юкъера хьал, партен правительствай лоархӀамера сопамаш, Ӏилмани техникании керда карагӀдьнараш. Уж деррига хӀамаш кепайоазонга гӀолла мара доаза йиш яц.

Сона белгалбаха лов къаьстта дукха газеташи журналаши шоашта наьаь бола тха предприятера болхлой. Уж ба К. Ибрагимов, В. Джабраилов, кхыбараш. Шоашкара масал гойтарца доккха новкъостал ду цар предприяте болхлошта юкъе газеташи журналаши доаржаде.

В. САЛАНГИРЕЕВ,
Шалински автотранспортни предприяте шофер.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 ноябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердаллараш. 9.10 — ӀуӀранара гимнастика. 9.30 — «Революце хьаьрже» яха телевизионни дукха серийна художественни фильм. «Экзамен» яха 6-гӀа фильм. 11.00 — «Дийнача хӀамай дунен тӀа». Передача дӀахьу Дроздова. 14.30 — Мехка телевизионни студей документальни фильмай программа. 16.30 — «Художникий - монументалистий творчество». 16.00 — «Селкъий дагардер» яха телевизионни журнал. 16.45 — «Москвичий балха тешам». 17.15 — «Массанена тӀехьо цаӀ, цхьаннена тӀехьа массара». Ленинградера передача. 18.00 — Кердаллараш. 18.15 — Мультфильм. 19.20 — «Котало». Передача дӀахьу Советски Союза шозза Турпала, эскара инарала Батова. 19.00 — «ГӀургӀажий Ӏам» яхача Чайковске балетацара сюита. ДӀалокх Московски Пачхьалкхен филармоне академически симфонически оркестро. Дирижер — РСФСР искусствай заслуженни деятель Дмитриев. 19.25 — «Революце хьаьрже» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. «20-чи дийнахьарча бийсанъ» яха 7-гӀа фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «ДоттагӀий сибаташ». 22.15 — «Арам Хачатурян» яхача телевизионни документальни фильма премьера. Ийсте аьлча — кердаллараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «ЖӀаллий цискъ» яха берашта дола мультфильм. 18.15 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀоалат». Информационни программа (эрсий, гӀалгӀай меттала). 18.35 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 18.50 — «Советски Конституце хьакъехьа дола дош». Йоазон хочун Мусаева къамаьл (нохчий меттала). 19.05 — Киножурнал. 19.15 — «Социалистически декхараш а уж мишта кхоачашду а». Экспериментальни мебельни фабрика (гӀалгӀай меттала). 19.35 — «ДоттагӀал». Телевизионни документальни фильм.

23 ноябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердаллараш. 9.10 — ӀуйранарА гимнастика. 9.30 — «Революце хьаьрже» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. «20-ча дийнахьара бийсан» яха 7-гӀа фильм. 11.05 — «Кинонахьбархой клуб». 14.30 — Документальни фильмай программа. 15.30 — «Хьамсара Ӏалам». 15.45 — «Советски пачхьалкхен лардаши бокъонаши». «Советски гражданство». 16.15 — «Некрасова лирика». 16.45 — «Ӏилма тахан». 17.15 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта». 18.00 — Футболах йола УЕФА кубок. «Динамо» (Тбилиси) — «Грассхопперс» (Цюрих, Швейцария). Тбилисера трансляци. Перерывах — кердаллараш. 19.55 — «Святослав Рихтера искусство» яхача циклаpa телевизионни музыкальни фильма премьера. 2-гӀа фильм. Программана юкъе я Бетховена, Шумана, Дебюсси, Рахманинова произведенеш. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Хоккейх йола СССР чемпионат. «Динамо» (Рига) — ЦСКА. 2-гӀа, 3-гӀа ханаш. Ригера передача. Перерывах — «Спортлото» тираж. Ийсте аьлча — кердаллараш.

II ПРОГРАММА

16.30 — Спортивни передача. «Садко» яхача пек дечa бассейнера репортаж. 17.30 — «Говраш йола цирк». Телевизионни фильм. 18.00 — СССР Конституци Ӏомаю. «Аютуринский» яхача совхоза парткома секретара Бакриева къамаьл (нохчий меттала). 18.10 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀоалат». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.30 — «Цхьа вахар а цӀалагӀадар а». Телевизионни документальни фильм. 18.50 — ХьамкӀаш къувкъара программа оттаяр. Цхьан тоххама урокаш. 19.20 — «Тешаме хиларах йола новесть». Телевизионни документальни фильм.

РАДИО

22 ноябрь

6.30 — «Юртара ӀуӀре». 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — ««Сердало», газета обзор. 7.32 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ӏуйранара концерт (гӀалгӀай меттала). 8.45 — СССР Конституци Ӏомаеш барашта новкъостала «ДегӀадара лагӀаш». Беседа. 9.15 — Тха почта (нохчий меттала). 9.30 — Къона вай замано (гӀалгӀай меттала). 17.00 — Хьалхара лоархӀам бола тема. Беседа (гӀалгӀай меттала). 17.15 — «ТӀехьаусаш цхьаккха а воацаш». «Сиха а дика а гӀишлош хьалъер». «Жилгражданстрой» треста № 2 йолча гӀишлошъеча монтажни управлене ра передача (нохчий меттала). 17.30 — Производствана хьалхалаттарашта дола концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала). 18.30 — «Сайрийнара Грозный» (горсето гӀолла). 18.30 — Ашараш.

23 ноябрь

7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.26 — «Ленинан некъ» газети обзор. 7.32 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Вай вахара Керттера Закон (гӀалгӀай меттала). 8.50 — «Са хьамсара Дай-мохк» яхача ашарей концерт (нохчий меттала). 9.15 — «Атеистически кхетамца къахьегамхой кхебара бола къахьегама коллектива лоархӀам». Беседа. 9.30 — «Цхьан дезала юкъе» (гӀалгӀай меттала). 9.50 — РСФСР заслуженни гӀишлошъерхочоа Черепнина дола музыкальни моаршал. 16.00 — «Мурдий тоаба тӀулехкаш а цар реакционни чулоацам а». КПСС Советски райкома пропаганди агитацен отдела заведующе Саратова беседа (нохчий меттала). 16.15 — Халкъа тӀехьожам дӀахьош ба (гӀалгӀай меттала). 16.30 — Социалистически яхье кхтало эшийкхараш болча Назрановски мехлесхозера передача (гӀалгӀай меттала). 16.45 — Юбилейни шу толаме чакхдаккха! «Шура йоаккхилга лакхдара тӀехье», Урус-Мартановски районе боахамашкара корреспонденци (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

Хоттама

Тахан республике гӀоллен Грознехувцалуш мохаш а йолаш йовчан а йовцаш, ӀуйрйӀна дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 3 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хиллен фегара температура республике 8 — 13, Грозне 10 — 12 градус йӀовхал йолаш хиллен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара 3 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана — 2, +3, дийнахьа +6 +11 градус йолаш хиллен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарев культурах отдела — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

СФ05297. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 8558.